

**Technická univerzita v Liberci**  
**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**

**Katedra:** Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

**Studijní program:** Sociální práce

**Studijní obor:** Penitenciární péče

**DOMÁCÍ NÁSILÍ NA ŽENÁCH**  
**DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN**

**Bakalářská práce:** 11-FP-KSS-4019

**Autor:**

Irena Nováková

**Podpis:**

.....

**Vedoucí práce:** Mgr. Stanislav Voržáček

**Konzultant:**

**Počet**

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
97	20	2	27	21	1

V Liberci dne: 11. 4. 2012

**Technická univerzita v Liberci**  
**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**  
**Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

**ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**

**(pro bakalářský studijní program)**

pro (kandidát): Irena Nováková

adresa: Hejnická 10, 190 00 Praha 9

studijní obor (kombinace): Penitenciární péče

Název BP: **Domácí násilí na ženách**

Název BP v angličtině: **Domestic Violence Against Women**

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Voržáček

Konzultant:

Termín odevzdání: 20. 3. 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 17. 3. 2011

\_\_\_\_\_  
děkan

\_\_\_\_\_  
vedoucí katedry

Převzal  
(kandidát):

\_\_\_\_\_  
Podpis:

Datum:

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Název BP: Domáci násilí na ženách

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Voržáček Podpis: .....

Cíl: Charakterizovat domácí násilí jako sociální problém a analyzovat oběti domácího násilí.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Analýza spisové dokumentace  
Dotazník

Literatura: BUSKOTTE, A. *Z pekla ven – žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.  
ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, ISBN 80-86473-86-4  
ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.  
ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.  
FROMM, E. *Anatomie lidské destruktivity*. 1. vyd. Praha: Aurora, 2007, ISBN 978-80-7299-089-4  
NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0690-7.  
PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. 1. vyd. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-593-0.  
VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.  
VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ M. a kol. *Domáci násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

## Čestné prohlášení

**Název práce:** Domácí násilí na ženách  
**Jméno a příjmení autora:** Irena Nováková  
**Osobní číslo:** P09000097

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 11. 4. 2012

---

Irena Nováková

## **Poděkování**

Tímto děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, panu Mgr. Stanislavu Voržáčkovi, za cenné rady a odborná stanoviska při tvorbě bakalářské práce. Dále děkuji své matce, synovi, přátelům a v neposlední řadě i svým kolegům za pochopení a morální podporu při zpracovávání mé bakalářské práce.

V Liberci dne: 11. 4. 2012

**Název bakalářské práce:** Domácí násilí na ženách

**Jméno a příjmení autora:** Irena Nováková

**Akademický rok odevzdání bakalářské práce:** 2012/2013

**Vedoucí bakalářské práce:** Mgr. Stanislav Voržáček

**Resumé:**

Bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí páchaného na ženách. Teoretická část je zaměřená na seznámení se s důležitými pojmy týkajícími se domácího násilí, přičemž je kladen důraz na ženy jako oběti. Je zde vysvětlena základní problematika, právní úprava, proces viktimizace, vliv domácího násilí na děti a jsou zde také zmíněni pachatelé domácího násilí. V závěru bakalářské práce jsou uvedeny možnosti pomoci obětem domácího násilí.

Praktická část je zpracována na principu potvrzení či vyvrácení předpokladů a cíle bakalářské práce. Prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření byly osloveny respondentky prožívající domácí násilí. Předmětem šetření bylo nalezení určitých shodných rysů žen jako obětí domácího násilí, cíl šetření byl zaměřen na určení domácího násilí jako sociálního problému.

**Klíčová slova:**

Domácí násilí, oběť, týrání, agrese, institut vykazání, viktimizace, pachatel, pomoc, společnost.

**Title of the bachelor thesis:** Domestic violence against women

**Author:** Irena Nováková

**Academic year of the bachelor thesis submission:** 2012/2013

**Supervisor:** Mgr. Stanislav Voržáček

**Summary:**

The baccalaureate thesis deals with problems of the domestic violence against women. The theoretical part of the thesis brings important specifications and information related to the domestic violence while women as victims are stressed. Explained are fundamental problems, legal regulations, process of victimization, and impact of the domestic violence on children and mentioned are also offenders of the domestic violence. At the conclusion of the baccalaureate thesis the possibilities of assistance to the victims of the domestic violence are outlined.

The practical part of the thesis is based on the principle of confirmation or refutation of presumptions and of the goal of baccalaureate thesis. By means of the questionnaire inquiry the female respondents involved in the domestic violence were interviewed. The target of the inquiry was to find certain parallel features of women involved in the domestic violence and the goal of the inquiry was concentrated on identification of the domestic violence as a social problem.

**Key words:**

Domestic violence, victim, maltreatment, aggressiveness, institute of expulsion, victimization, offender, assistance, community.

## Seznam tabulek

TABULKA Č. 1 - PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ PODLE JEDNOTLIVÝCH KRAJŮ .....	25
TABULKA Č. 2 - VZORCE CHOVÁNÍ OBĚTI.....	38
TABULKA Č. 3- JAKÝ JE VÁŠ VĚK? .....	59
TABULKA Č. 4 - JAKÉ JE VAŠE NEJvyšší DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ? .....	60
TABULKA Č. 5 - JAKÉ JE VAŠE SOCIOEKONOMICKÉ POSTAVENÍ? .....	61
TABULKA Č. 6 - JAKÝ JE VÁŠ RODINNÝ STAV? .....	63
TABULKA Č. 7 - JAKÁ JE DOBA TRVÁNÍ VAŠEHO MANŽELSKÉHO/PARTNERSKÉHO VZTAHU?.....	64
TABULKA Č. 8 - JAKÝ JE POČET SPOLEČNĚ VYCHOVÁVANÝCH DĚTÍ?.....	65
TABULKA Č. 9 - JAKÝ JE POČET OBYVATEL MÍSTA VAŠEHO BYDLIŠTĚ?.....	66
TABULKA Č. 10 - JAKÝ TYP NÁSILÍ AGRESOR NEJČASTĚJI UŽÍVAL?.....	67
TABULKA Č. 11 - BYLA JSTE SVĚDKEM NEBO OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ V DĚTSTVÍ?....	68
TABULKA Č. 12 - MĚLA JSTE V PRŮBĚHU INCIDENTŮ POCIT, ŽE JE VÁŠ ŽIVOT V OHROŽENÍ? .....	69
TABULKA Č. 13 - PROBÍHALO DOMÁCÍ NÁSILÍ VĚTŠINOU POD VLIVEM NÁVYKOVÝCH LÁTEK? .....	70
TABULKA Č. 14 - KDE SE NÁSILÍ NEJČASTĚJI ODEHRÁVALO?.....	71
TABULKA Č. 15 - BYLY DĚTI SVĚDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ? .....	72
TABULKA Č. 16 - JAK ČASTÉ BYLY ATAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ? .....	73
TABULKA Č. 17 - JAK DLOUHO TRVALO DOMÁCÍ NÁSILÍ? .....	74
TABULKA Č. 18 - SVĚŘILA JSTE SE NĚKOMU BLÍZKÉMU S DOMÁCÍM NÁSILÍM?.....	75
TABULKA Č. 19 - OHLÁSILA JSTE DOMÁCÍ NÁSILÍ NA POLICII? .....	76
TABULKA Č. 20 - Z JAKÉHO DŮVODU JSTE NÁSILÍ NEOHLÁSILA?.....	77
TABULKA Č. 21 - JAK JSTE BYLA SPOKOJENÁ S ŘEŠENÍM DOMÁCÍHO NÁSILÍ POLICIÍ?..	78
TABULKA Č. 22 - Z JAKÉHO DŮVODU JSTE I PŘES OPAKOVANÉ NÁSILÍ.....	79
TABULKA Č. 23 - JAKÝ BYL DŮVOD ODCHODU OD MANŽELA/PARTNERA?.....	80
TABULKA Č. 24 - PROŽÍVALA JSTE DOMÁCÍ NÁSILÍ I S JINÝMI ŽIVOTNÍMI PARTNERY?.	81
TABULKA Č. 25 - VYUŽIL VÁŠ PARTNER ODBORNOU POMOC PRO ŘEŠENÍ.....	82
TABULKA Č. 26 - VĚDĚLA JSTE CO DĚLAT V PŘÍPADĚ DOMÁCÍHO NÁSILÍ?.....	83
TABULKA Č. 27 - CO PRO VÁS ZNAMENALO DOMÁCÍ NÁSILÍ? .....	84



## Seznam grafů

GRAF Č. 1 – JAKÝ JE VÁŠ VĚK? .....	59
GRAF Č. 2 – JAKÉ JE VĚŠE NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ?.....	60
GRAF Č. 3 – JAKÉ JE VAŠE SOCIOEKONOMICKÉ POSTAVENÍ? .....	62
GRAF Č. 4 – JAKÝ JE VÁŠ RODINNÝ STAV? .....	63
GRAF Č. 5 - JAKÁ JE DOBA TRVÁNÍ VAŠEHO MANŽELSKÉHO/PARTNERSKÉHO VZTAHU? .....	64
GRAF Č. 6 – JAKÝ JE POČET SPOLEČNĚ VYCHOVÁVANÝCH VĚCÍ? .....	65
GRAF Č. 7 – JAKÝ JE POČET OBYVATEL MÍSTA VAŠEHO BYDLIŠTĚ?.....	66
GRAF Č. 8 – BYLA JSTE SVĚDKEM NEBO OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ V DĚTSTVÍ?.....	68
GRAF Č. 9 – MĚLA JSTE V PRŮBĚHU INCIDENTŮ POCIT, ŽE JE VÁŠ ŽIVOT V OHROŽENÍ? .....	69
GRAF Č. 10 – PROBÍHALO DOMÁCÍ NÁSILÍ VĚTŠINOU POD VLIVEM NÁVYKOVÝCH LÁTEK? .....	70
GRAF Č. 11 – BYLY DĚTI SVĚDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ?.....	72
GRAF Č. 12 – JAK ČASTÉ BYLY ATAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ? .....	73
GRAF Č. 13 – JAK DLOUHO TRVALO DOMÁCÍ NÁSILÍ? .....	74
GRAF Č. 14 – SVĚŘILA JSTE SE NĚKOMU BLÍZKÉMU S DOMÁCÍM NÁSILÍM?.....	75
GRAF Č. 15 – OHLÁSILA JSTE DOMÁCÍ NÁSILÍ NA POLICII?.....	76
GRAF Č. 16 – JAK JSTE BYLA SPOKOJENÁ S ŘEŠENÍM DOMÁCÍHO NÁSILÍ POLICIÍ?.....	78
GRAF Č. 17 – PROŽÍVALA JSTE DOMÁCÍ NÁSILÍ I S JINÝMI ŽIVOTNÍMI PARTNERY?.....	81
GRAF Č. 18 – VYUŽIL VÁŠ PARTNER ODBORNOU POMOC PRO ŘEŠENÍ .....	82
GRAF Č. 19 – VĚDĚLA JSTE CO DĚLAT V PŘÍPADĚ DOMÁCÍHO NÁSILÍ?.....	83
GRAF Č. 20 – CO PRO VÁS ZNAMENALO DOMÁCÍ NÁSILÍ?.....	84

## Seznam obrázků

OBRÁZEK Č. 1 - CYKLUS NÁSILNÉHO CHOVÁNÍ PARTNERA Z POHLEDU OBĚTI .....	29
OBRÁZEK Č. 2 - CYKLUS NÁSILNÉHO CHOVÁNÍ Z POHLEDU PACHATELE.....	46

# Obsah

Úvod .....	12
Teoretická část.....	13
<b>1 Domácí násilí jako sociální problém.....</b>	<b>14</b>
<b>1.1 Legislativní rámec .....</b>	<b>15</b>
1.1.1. Ochrana před domácím násilím v českém právním řádu.....	16
1.1.2 Právní úprava domácího násilí v zahraničí.....	18
1.1.3 Institut vykázaní .....	23
<b>1.2 Definice domácího násilí .....</b>	<b>26</b>
<b>1.3 Agrese a domácí násilí.....</b>	<b>27</b>
<b>1.4 Charakteristika domácího násilí.....</b>	<b>28</b>
<b>1.5 Příčina vzniku domácího násilí .....</b>	<b>30</b>
<b>1.6 Druhy domácího násilí .....</b>	<b>31</b>
<b>1.7 Historie domácího násilí.....</b>	<b>33</b>
<b>2 Viktimizace domácího násilí .....</b>	<b>34</b>
<b>2.1 Proces viktimizace .....</b>	<b>35</b>
<b>2.2 Oběť žena .....</b>	<b>36</b>
2.2.1 Rizika vymezující ženy jako možné oběti domácího násilí.....	38
2.2.2 Syndrom týrané ženy .....	39
<b>2.3 Jiná oběť.....</b>	<b>43</b>
2.3.1 Děti.....	43
2.3.2 Muži.....	44
2.3.3 Senioři .....	44
2.3.4 Zdravotně či mentálně postižení.....	45
<b>2.4 Agresor muž .....</b>	<b>45</b>
2.4.1 Pomoc agresorům .....	46

<b>3</b>	<b>Vliv domácího násilí na děti.....</b>	<b>49</b>
3.1	Rizikové chování dětí prožívající domácí násilí do budoucnosti .....	51
<b>4</b>	<b>Ochrana a pomoc .....</b>	<b>52</b>
4.1	Profesionální pomoc .....	53
4.1.1	<i>Základní formy profesionální pomoci .....</i>	<i>54</i>
<b>5</b>	<b>Shrnutí .....</b>	<b>56</b>
	<b>Praktická část.....</b>	<b>56</b>
<b>6</b>	<b>Úvod .....</b>	<b>57</b>
6.1	Cíl praktické části.....	57
6.2	Předmět šetření.....	57
6.3	Použité metody .....	58
6.4	Popis zkoumaného vzorku .....	58
<b>7</b>	<b>Prezentace zjištěných dat.....</b>	<b>58</b>
<b>8</b>	<b>Shrnutí výsledků šetření .....</b>	<b>85</b>
8.1	Zhodnocení stanovených předpokladů.....	86
	<b>Závěr .....</b>	<b>87</b>
	<b>Seznam použitých informačních zdrojů.....</b>	<b>89</b>
	<b>Přílohy.....</b>	<b>92</b>

*„Není na světě nic hroznějšího než nenáviděný domov.  
Být nešťasten ve styku s jinými lidmi je přirozené,  
ale být nešťasten doma přirozené není.“*

*Blaise Pascal*

## Úvod

Domácí násilí je významný celosvětový problém, který se projevuje závažnými následky na psychickém i fyzickém zdraví obětí. V České republice je problematika domácího násilí stále poměrně rozšířeným jevem napříč celým demografickým spektrem. Jde o velmi závažný problém, v poslední době často diskutovaný a medializovaný. Pojem domácí násilí je společnosti znám, hlubší informovanost o této problematice však není ještě zdaleka dostatečná, chybí především znalosti týkající se možných forem pomoci.

Ohledně domácího násilí mezi lidmi stále přetrvávají mýty a předsudky, které jsou zakořeněné ve společnosti z dob dávno i nedávno minulých. Stále se ještě na tento jev nahlíží jako na věc převážně soukromou, před kterou se velmi často přivírají oči. Je to způsobeno i tím, že se jedná o specifický druh násilí, které se odehrává doma, proto „domácí“, v uzavřeném okruhu určitých osob sobě navzájem blízkých. Nezúčastnění lidé se do soukromých problémů rodiny, ve které nějaká forma domácího násilí probíhá, nevměšují. V mnoha případech je absence pomoci zapříčiněna nevědomostí o průběhu domácího násilí, které bývá natolik skryté, že o něm okolí neví.

Domácí násilí je sociální problém, který je třeba řešit. Na celém světě existují organizace, které se snaží o odstranění nebo alespoň omezení výskytu domácího násilí, je kladen důraz na posílení práv obětí, na podporu jejich postavení ve společnosti a také na potrestání pachatelů. V České republice jsou založeny nestátní organizace a instituce pro boj s problematikou domácího násilí, které pomáhají přímo obětem, poskytují okamžitou krizovou osobní či telefonickou intervenci, umožňují obětem nalézt útočiště před agresory v utajených azylových domech, spolupracují s ostatními sociálními institucemi, jako např. OSPOD, s orgány činnými v trestním řízení, se zdravotníky, právníky, vzdělávacími zařízeními apod., ale zaměřují se i na prevenci, a to např. pořádáním školení

a seminářů, vytvářením statistik, vydáváním publikací, letáků, seznamují veřejnost s příběhy obětí domácího násilí či vytvářejí filmové dokumenty ohledně této problematiky, jednoduše řečeno pomáhají šířit osvětu a informovanost společnosti.

V rámci studia jsem měla možnost setkat se s oběťmi domácího násilí, především se ženami a dětmi a měla jsem možnost seznámit se s problémy, kterými procházejí. Setkání s nimi mi umožnilo poznat určitou míru nepochopení a netolerantnosti společnosti vůči nim jako obětem a v některých případech i liknavou činnost institucí, na které se oběť v krizi obrací a vkládá do nich svou důvěru.

Bakalářská práce je zaměřena na skutečné projevy domácího násilí u žen, které jsou nejčastějšími oběťmi agresorů.

Teoretická část práce je zaměřena na vymezení problematiky domácího násilí. V úvodní kapitole je definována sociální problematika domácího násilí včetně legislativy, která tento druh násilí zaštiťuje. Je zde zmíněna také právní úprava domácího násilí ve vybraných státech. Tato kapitola dále obsahuje základní pojmy ohledně domácího násilí, jeho sociální i biologické vymezení, společenskou nebezpečnost jevu a přístup společnosti k obětem i pachatelům.

Druhá kapitola se zabývá procesem viktimizace ženy jako oběti domácího násilí, syndromem týrané ženy a jsou zde zmíněny i jiné typy obětí než je oběť žena. V podkapitole je popsán muž jako agresor a možná forma pomoci těmto mužům.

Třetí kapitola zachycuje vliv domácího násilí na děti a následky, které prožité domácí násilí může mít na jejich budoucí vývoj.

Poslední kapitola se zabývá profesionální pomocí obětem domácího násilí, základními formami této pomoci a jsou zde zmíněny některé z pomáhajících organizací.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena přímo na týrané ženy jako respondentky. Cílem bylo zjistit do jaké míry jsou shodné určité rysy žen jako obětí domácího násilí a agresivního zacházení ve smyslu demografických či osobnostních předpokladů.

Respondentky byly osloveny prostřednictvím organizací zabývajících se problematikou domácího násilí, a to formou dotazníkového šetření.

## Teoretická část

### 1 Domácí násilí jako sociální problém

O domácím násilí je ve společnosti rozšířeno mnoho mýtů, které mají za následek bagatelizování a přezírání tohoto problému. Většina lidí zná pojem domácí násilí, ale jen málo z nich se v případě vyskytnutí tohoto problému angažuje. Mýty a předsudky vytvořily z domácího násilí jakési tabu, ve společnosti přetrvává názor, že se jedná o věc přísně soukromou, do které není dobré se zapojovat a nějakým způsobem ji řešit.

Postoj veřejnosti k domácímu násilí na ženách není zdaleka tak odsuzující, jako v případě týrání dětí či násilí jako takového. Násilí v domácím prostředí je společností posuzováno daleko mírněji. Nejsou ojedinělé názory, jako *ona si za to může sama, kdyby ho nechala v klidu, tak...., provokuje ho, tak ať se pak nediví, když jí jednu vlepí, ale i jí se to líbí, proto s tím nic nedělá* nebo *oni se mlátí, protože pak se jim líbí usmiřování* a mnoho dalších podobných tvrzení.

Nejčastějšími předsudky a mýty ve společnosti jsou zejména názory typu: „stává se to jen málokdy a pouze u sociálně slabších a nevzdělaných osob, muži za to většinou nemohou, jsou totiž velmi přepracovaní a je toho na ně moc, za násilí páchané v opilosti násilník nemůže, protože alkoholismus je nemoc, mohla přece něco udělat také žena, aby se situace takto nevyhrotila, a ne ho ještě provokovat“. (Buskotte, 2008, s. 22)

Dle Čírtkové (2007, s. 43) mohou být mýty a předsudky o domácím násilí následující: domácí násilí se odehrává pouze v sociálně slabých rodinách; lidé mají tendence k černobílému vnímání obětí a pachatelů, pachatel je vždy negativní, oběť pozitivní; nevyhnutelnost domácího násilí závisí na kopírování chování rodičů; mýty o typickém pachateli domácího násilí, je zakořeněná představa, jaké vlastnosti má agresor mít, že se liší od „slušného člověka“ na první pohled; mýty o typické oběti domácího násilí, na týrané ženě je na první pohled vidět, že prožívá domácí násilí; vždy je jasná příčina domácího násilí, alkohol jako příčina domácího násilí a další.

Domácí násilí je mezi lidmi i v současné době stále omlouváno a obhajováno, existuje názor, že žena by měla být poddajnější, méně emancipovaná, podřízená partnerovi a muž by měl mít právo se stavět do role spravedlivého a trestajícího.

Takové názory dávají podporu agresorům, jejich chování je obhajováno a tolerováno, zatímco žena jako oběť domácího násilí bývá utvrzována v tom, že veškeré násilné projevy ze strany partnera jsou pouze její vina, za vše, co se doma děje může pouze ona.

Postoj veřejnosti k ženě jako oběti domácího násilí není jednoznačný a právě díky mýtům je velmi rozšířená představa, že žena vždy může opustit násilného partnera. Situaci, kdy oběť s násilníkem i nadále setrvává, veřejnost nerozumí, nedokáže rozpoznat důvody, proč žena partnera neopustí, nepochopí její bezmocnost, kterou v problémovém vztahu získala, její pasivitu a neschopnost situaci reálně vyhodnotit a podniknout příslušné kroky.

Vágnerová uvádí (2004, s. 646), že veřejnost u žen jako obětí domácího násilí předpokládá určitou míru zavinění své situace, jako např. provokaci partnera, nepřiměřené chování apod. Společnost není schopna pochopit a akceptovat nečinnost obětí, jejich pasivitu při probíhajícím násilí, nechápe, že dospělé ženy mohou být natolik zdeptány partnerovým týráním, že nejsou schopny se bránit.

Týrané ženy se často setkávají s nepochopením, společnost neprojevuje soucit, převládá pocit, že se ženy bránit nechtějí, v některých případech veřejnost vyjadřuje i opovržení, situace obětí bývá komentována slovy *je hloupá, když si nechá všechno líbit, má od něj jednoduše odejít*.

Výše zmíněné postoje společnosti neumožňují vidět domácí násilí jako sociální problém a tím je značně ztíženo jeho řešení.

## 1.1 Legislativní rámec

Český právní řád ještě před několika lety neznal pojem domácí násilí, nebylo tedy možné, aby byl pachatel přímo za domácí násilí potrestán a ani oběť nebyla před tímto typem násilí zcela ochráněna. Bylo však možné postihnout násilné chování v případě, pokud násilí dospělo do intenzity trestného činu, a to dle platného trestního zákona. Až novelizací trestního zákona s účinností od 1. června 2004 se Česká republika zařadila mezi státy postihující fenomén domácího násilí trestně právní formou, a to zavedením ustanovení § 215a trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě.

### **1.1.1 Ochrana před domácím násilím v českém právním řádu**

Odhalování trestné činnosti v projevech domácího násilí bylo a stále ještě je obtížné z důvodu, že oběti často nenajdou odvahu ohlásit násilí policii či kompetentním organizacím. Důvodem je většinou strach z útočníka.

V současné době je v České republice vytvořena legislativa proti všem formám násilí, včetně násilí, ke kterému dochází v domácnosti. Jedná se především o Ústavu České republiky č. 1/1993 Sb., Listinu základních práv a svobod č. 2/1993 Sb., Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., který nahradil Trestní zákon č. 140/1961 Sb., Přestupkový zákon č. 200/1990 Sb., zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí a další.

1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zmíněný zákon má souvislost se zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Tato právní úprava modifikuje vzájemnou provázanost Policie České republiky, intervenčních center a činnost soudů. Takto uzpůsobená právní úprava dává obětem lepší možnost se domácímu násilí bránit. Zákon posílil pravomoci policie a soudu, a to dle policejního zákona v případě ustanovení institutu vykázání agresora ze společně obývaného obydlí. Jedná se o preventivní opatření s úmyslem chránit oběť před dalšími možnými útoky ze strany násilníka, vykázání se však nepovažuje za sankci vyplývající z nežádoucích projevů pachatelova chování. Institut vykázání je tedy pravomoc policie a je pojat jako faktický úkon. Pro policisty jde o zásadní zjednodušení postupů při přivolání k domácímu násilí.

V problematice domácího násilí nastal v posledních letech v oblasti legislativy posun k lepšímu. Jsou jasněji vymezené sankce proti agresorům, a co je velmi důležité, oběť je po změně některých zákonů lépe chráněna před násilníkem. Samozřejmě, že záleží na přístupu oběti ke své situaci, na čem ale zejména záleží je přístup policie, pomáhajících institucí a soudů, aby se domácí násilí, které je v naší společnosti stále značně rozšířeným jevem, omezilo a právní postih byl v plné míře uplatňován.



## **Národní akční plán pro prevenci domácího násilí**

V dubnu roku 2011 byl na jednání vlády schválen Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014, který vznikl na základě podnětu Výboru pro prevenci domácího násilí a doporučení Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. Na vypracování tohoto plánu se podíleli členové Výboru pro prevenci domácího násilí a další experti z řad Policie České republiky, neziskových organizací, ministerstev České republiky, akademické oblasti, psychocenter a jiných institucí.

Národní plán se zaměřuje na systémové řešení problematiky domácího násilí jak v oblasti prevence tak represí, nerozlišuje mezi pachateli a oběťmi podle pohlaví, věku, specifických skupin obětí (např. děti, senioři apod.). Materiál obsahuje následující hlavní cíle a navrhovaná opatření:

- podpora osob ohrožených domácím násilím
- děti ohrožené domácím násilím
- práce s násilnými osobami
- vzdělávání a interdisciplinární spolupráce
- společnost a domácí násilí
- analýzy a studie
- legislativa.

Dle zmocněnkyně vlády pro lidská práva je tento plán směřován zejména na oblast prevence, vzdělávání, výzkumu a koordinované pomoci obětem domácího násilí a dále na zavádění terapeutických programů pro pachatele domácího násilí do praxe a zlepšování legislativy této problematiky.

Národní akční plán si klade za cíl adekvátně a efektivně realizovat postupy pro předcházení a eliminaci domácího násilí směřující k tomu, aby se oběti nemusely obávat o své bezpečí, nebyla porušována jejich lidská práva a mohly žít důstojně a svobodně.

### **1.1.2 Právní úprava domácího násilí v zahraničí**

Pro porovnání zahraniční právní úpravy domácího násilí s českou legislativou je uveden rakouský model, a to především z důvodu, že český zákon týkající se této problematiky je vypracován právě podle rakouského modelu.

Další stát, který je zmíněn, je Slovenská republika. České a slovenské právo se po dlouhou dobu své existence vyvíjelo společně. Ačkoliv dnes jsou tyto právní systémy již téměř dvacet let samostatné, stále zde můžeme vidět značnou podobnost. Obě země se tak při řešení otázky ochrany před domácím násilím nacházely v takřka totožné situaci.

#### ***Rakouský model řešení problému domácího násilí***

Rakouská právní úprava v oblasti domácího násilí si jistě zaslouží pozornost, a to hned z několika důvodů. Dle Voňkové (2007, s. 12) se jedná se především o významný zdroj inspirace nejen pro českou legislativu. Čírtková (2002, s. 123) uvádí, že rakouský model je velmi cenný i pro svou více než desetiletou existenci, což je již dostatečně dlouhá doba, aby bylo možno zhodnotit jeho efektivitu či analyzovat případné problémy. Nelze také přehlédnout, že rakouský model se dočkal i značného uznání ze strany zahraničních odborníků a poslanci evropského parlamentu byl dokonce vyhodnocen jako „the best practice“.

„V roce 1997 přijalo Rakousko spolkový zákon na ochranu před domácím násilím v rodině (Gewaltschutzgesetz), čímž byl položen základ celé právní úpravy. Snaha o komplexní řešení problému domácího násilí si vyžádala i změnu dalších právních předpisů a tak byly v návaznosti na tento zákon novelizovány zejména zákon o policii, ale i některé další zákony, např. o výkonu exekuce“. (Čírtková, 2002, s. 115)

„Uvedená právní úprava stojí na třech pilířích, jimiž jsou:

- opatření policie v podobě vykázaní, popřípadě zákazu vstupu násilné osoby
- ochrana představována předběžným opatřením vydaným civilním soudem
- bezplatné poradenství a podpora poskytována prostřednictvím tzv. intervenčních center“. (Haller, 2008, s. 52)

Jauk (2008, s. 61) popisuje, že trvání institutu vykázaní je v rakouských podmínkách stejně jako u nás omezeno na dobu 10 dnů. V jeho rámci policie odebere

násilné osobě klíče od příslušného bytu, poučí ji o prostorách, na které se vykázaní vztahuje a popřípadě jí umožní vzít si předměty denní potřeby. Dále je ze strany policie nutno zajistit doručovací adresu vykázané osoby či poskytnout informace týkající se možností ubytování. Následný vstup do bytu v ochranné době je možný pouze za přítomnosti příslušníků policie. Rakouská policie musí o provedení vykázaní informovat příslušný policejní úřad, který opatření prověří. Informační povinnost je uložena i vůči intervenčnímu centru.

Haller (2008, s. 56) uvádí, že k vykázaní násilníka není třeba souhlasu oběti, stejně jako od roku 2006 není třeba jejího souhlasu k zahájení trestního stíhání z důvodů násilí na osobě blízké.

Jestliže oběť má zájem na prodloužení ochrany z obavy před pachatelem násilného chování, může dle Jauka (2008, s. 62) podat návrh na předběžné opatření před uplynutím desetidenní lhůty. V takovém případě se lhůta automaticky prodlužuje na maximálně 20 dní po provedení vykázaní či vydání zákazu vstupu. V této lhůtě rozhodne soud o vydání předběžného opatření, které znamená ochranu po dobu dalších 3 měsíců či po dobu trvání navazujícího řízení, např. rozvodového. Vydání předběžného opatření není však nutně vázáno na předcházející provedení vykázaní či vydání zákazu vstupu.

Výhoda oproti české koncepci je jednoznačně v automatickém prodloužení vykázaní o 20 dnů, je-li podán návrh na předběžné opatření. Tím je dosaženo kontinuity ochrany ohrožené osoby a zároveň je soudu zaručen dostatek prostoru k důkladnému posouzení věci. Dle českého občanského soudního řádu je soudu dána povinnost rozhodnout o návrhu na předběžné opatření bezodkladně a nehrozí-li nebezpečí z prodlení do 48 hodin od jeho podání. Tím je vytvářen nežádoucí časový tlak na rozhodnutí v poměrně choulostivé záležitosti. Nesprávné posouzení návrhu a jeho následné zamítnutí může mít pro oběť domácího násilí velmi závažné důsledky.

Výše uvedenými instituty se však ochrana obětí domácího násilí v rakouském právním prostředí nevyčerpává. Dočasné vykázaní či zákaz vstupu stejně jako předběžné opatření samy o sobě problém domácího násilí nevyřeší. Model je tedy doplněn tzv. intervenčními centry, jejichž vznik je zákonem o ochraně před domácím násilím v rodině předpokládán. Jak už zde bylo zmíněno, v rámci popisu české právní úpravy intervenční centra představují scelující prvek celého systému. Jedná se o prostředníka mezi obětí a dalšími složkami, které na ochraně obětí participují.

Jauk (2008, s. 63) uvádí, že vedle poskytování podpory obětem jsou intervenční centra i ústředním subjektem z hlediska kooperace všech zúčastněných orgánů. Nepostradatelnou roli hrají také v rámci poskytování informací veřejnosti týkajících se domácího násilí.

Dle Jauka (2008, s. 65) v Rakousku působí devět intervenčních center a rozsah služeb, které poskytují obětem je velmi široký. Jedná se o pomoc ve formě počátečního poskytnutí informací, přes psychologickou pomoc či právní poradenství až po případný doprovod k soudu. Intervenční centra dokonce mohou oběti poskytnout mobilní telefon, pepřové spreje či bezpečnostní zámky.

V rámci rakouského modelu je zdůrazňována úloha tzv. proaktivního přístupu. Tato metoda zohledňuje fakt, že oběť je často vlivem okolností paralyzována a jen s velkými obtížemi může vyhledat pomoc. Je tu tedy dána povinnost intervenčním centrům, aby sama aktivně vyhledávala oběti domácího násilí a navazovala s nimi kontakt. Tento cíl je realizován především prostřednictvím oznamovací povinnosti policie o provedení vykazání. Po té, co je intervenční centrum informováno policií, musí v rámci desetidenní lhůty, po kterou provedené opatření trvá, kontaktovat ohroženou osobu.

„Proaktivní přístup tak přenáší odpovědnost za pojmenování násilí z oběti (nejčastěji ženy) na jiný (neutrální) subjekt. Další výhodou představuje včasné zapojení oběti do sítě pomoci. Praxe také ukazuje pozitivní dopad i v případě, kdy oběť pomoc odmítne. Pokud totiž nastane v následujícím průběhu další potřeba pomoci, je její vyhledání pro oběť již snazší“. (Čírtková, 2002, s. 125)

Haller (2008, s. 53-56) zmiňuje, že uvedená právní úprava je v Rakousku aplikována již přes deset let, což představuje dostatečně dlouhou dobu, aby se projevil její případné nedostatky. Z uváděných hodnocení se ukazuje, že účinnost právní úpravy je značně závislá na individuálním přístupu jednotlivců, kteří situaci domácího násilí řeší v praxi. Navzdory tomu, že je vytvořen systém vzájemně propojených institutů vyskytují se i zde případy, kdy policisté nevyužívají jim daných pravomocí, a to pod dojmem představy, že domácí násilí je soukromá záležitost. Podobně se tento problém týká i soudců v oblasti trestního soudnictví, kteří často jednání pachatele nezhodnotí jako trestné. Soudci tedy stejně jako policisté někdy podceňují svoji roli v dané problematice.

Haller (2008, s. 55) dále uvádí, že dalším problémem je ochrana dětí v rámci celého postupu. Jejich přítomnost v rodině je někdy přehlížena a příslušné orgány

nemají dostatečné nástroje k jejich ochraně, popřípadě jsou vázány na souhlas matky, která se už tak nachází ve složité situaci. Je velmi důležité, aby orgány zabývající se ochranou dětí při svém postupu nevytvářely další nežádoucí tlak na oběť.

Posledním problémem, který je zmiňován v hodnocení, jsou dle Hallera (2008, s. 52) ženy pocházející ze zahraničí. Ty jsou často vázány na násilníka jak ekonomicky, tak z hlediska povolení k pobytu. Tyto faktory jim brání obrátit se na policii a nedostává se jim tak potřebné pomoci. Je nutno uvést, že přes uvedené slabiny, je celý systém hodnocen jako efektivní a je přijímán velmi pozitivně jak oběťmi, tak státními orgány.

Jauk (2008, s. 60) konstatuje, že v rakouském prostředí se podařilo vytvořit systém pomoci obětem domácího násilí, který nespočívá pouze v kriminalizaci daného chování či zavedení prostředků řešící samotné násilné incidenty v podobě separace agresora od ohrožené osoby, ale který vhodně tyto nástroje kombinuje s navazující pomocí. Velmi kladně lze hodnotit snahu připravit příslušné složky státní správy ještě před účinností nové legislativy. Tato příprava probíhala formou školení prováděných určenou skupinou expertů.

Ačkoliv jistě ani rakouský model není dokonalý, nedá se popřít, že zde vzniklo promyšlené a systematické řešení, které reflektuje zvláštnosti problému domácího násilí a které nepochybně jde v této oblasti příkladem.

### ***Slovenská právní úprava týkající se domácího násilí***

Slovenské právo začalo oproti českému na problém domácího násilí reagovat o několik let dříve. Dle Záhory (2008, s. 119) byly první zásadní změny přijaty v roce 2002, kdy došlo k novelizaci základních hmotněprávních i procesněprávních předpisů trestního a občanského práva. Tím se obětem domácího násilí dostalo právního zakotvení některých prostředků určených k jejich ochraně.

### **Domácí násilí ve slovenském trestním zákoně**

Klátik (2008, s. 67) uvádí, že v roce 2005 došlo k rekodifikaci slovenského trestního práva. Hmotněprávní úpravu této oblasti představuje zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, který stejně jako jeho předchůdce nezná skutkovou podstatu trestného činu domácího násilí. Nicméně v případě domácího násilí mohou být

naplněny jiné skutkové podstaty, zejména týraní osoby blízké či svěřené, ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, nebezpečné vyhrožování nebo znásilnění.

Trestní zákon obsahuje i další instituty, které slouží k ochraně před domácím násilím. Jedná se o možnost soudu uložit ochranné léčení pachateli, který spáchal násilný trestný čin vůči blízké osobě či svěřené osobě a vzhledem k osobě pachatele lze důvodně předpokládat, že bude v násilném chování pokračovat.

### **Domácí násilí ve slovenském trestním řádu**

Rekodifikace slovenského trestního práva se dotkla i trestního řádu a původní zákon č. 141/1961 Z.z. byl nahrazen novým zákonem č. 301/2005 Z.z. Nicméně změny, které byly provedeny v rámci dřívějších novelizací (především v roce 2002) ve vztahu k domácímu násilí, zůstaly s drobnými změnami zachovány.

Jedna z těchto změn se týká trestných činů spáchaných vůči blízké osobě nebo svěřené osobě, pokud je poškozeným nezletilá osoba. V tomto případě je dána povinnost ustanovit za opatrovníka zejména státní orgán nebo pověřeného zástupce organizace na pomoc poškozeným.

Dále byl upraven postup výslechu osoby mladší 15 let, a to opět ve vztahu k trestným činům spáchaným vůči osobě blízké či svěřené osobě. V tomto případě se využije technických prostředků určených pro přenos zvuku a obrazu, pokud se dá předpokládat, že opětovná výpověď může být ovlivněna nebo může mít vliv na duševní a mravní vývoj této osoby, Tím mají být další výslechy osoby mladší 15 let omezeny pouze na výjimečné případy.

Záhora (2008, s. 119) uvádí, že významným krokem v rámci úprav trestního řádu bylo i zúžení skupiny trestných činů vyžadující souhlas poškozené osoby. Z výčtu byly vyjmuty právě některé trestné činy spáchané mezi osobami blízkými. Šlo například o skutkové podstaty znásilnění, omezování osobní svobody či vydírání. Současný taxativní výčet trestných činů, pro jejichž stíhání je nutný souhlas poškozeného, je obsažen v § 211 zákona č. 301/2005 Z.z. trestního řádu.

### **Domácí násilí ve slovenském občanském soudním řádu**

V rámci občanského soudního řádu jsou významné především změny týkající se předběžných opatření. Od 1. 1. 2003 může soud podle § 76 odst. 1 písm. g) občanského soudního řádu vydat předběžné opatření, kterým účastníkovi zakáže

dočasně vstupovat do bytu či domu, v němž bydlí osoba, ke které je důvodně podezřelý z násilí ve vztahu.

### **Domácí násilí ve slovenském občanském zákoníku**

Záhora (2008, s. 119) uvádí, že z hlediska problému domácího násilí je důležitá novelizace slovenského Občanského zákoníku v roce 2002. Díky novému ustanovení § 146 odst. 2 byla soudu dána možnost omezit užívací právo násilného manžela k bytu či domu patřícímu do bezpodílového vlastnictví či jeho užívání zcela vyloučit. Uvedené omezení či vyloučení užívacího práva jednoho z manželů je možné pouze na návrh druhého manžela, pokud se z důvodu fyzického či psychického násilí nebo hrozby takového násilí ve vztahu k manželovi nebo osobě blízké, která bydlí ve společném domě či bytě, stalo soužití nesnesitelným.

#### **1.1.3 *Institut vykázání***

Od 1. 1. 2007 je v platnosti nový zákon č. 135/2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon mimo jiné obsahuje ustanovení, kterým opravňuje policii vykázat ze společného obydlí osobu, jež se dopustila domácího násilí. Vykázání je preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožené osoby. Je ukládáno bez ohledu na trestněprávní kvalifikaci jednání agresora, tzn. vždy, pokud se jedná o nějakou formu domácího násilí. Chování násilníka lze řešit dle závažnosti v rámci trestního či přestupkového řízení. Institut vykázání dává příslušníkům policie nástroj k ukončení probíhajícího násilí a zamezení jeho opakování v nejbližší budoucnosti.

Průběh řešení domácího násilí policií je upraven vnitřními předpisy policie, zejména § 44 - 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Postup policejního orgánu je založen na sedmi základních zásadách:

- 1) Úkolem policie je nejen vyšetřování trestného činu nebo přestupku, ale i ochrana ohrožené osoby.
- 2) Pozornost policisty musí být v případech domácího násilí přednostně zaměřena na pomoc ohrožené osobě a zastavení dalšího násilí.
- 3) Žije-li ve společném obydlí nezletilá osoba, je policista povinen zabývat se otázkou, zda jednání násilné osoby současně nenaplnuje skutkovou podstatu

trestného činu týrání svěřené osoby podle § 215 zákona č. 140/1961 Sb., v platném znění, případně trestného činu ohrožování výchovy mládeže podle § 217 zákona č. 140/1961 Sb., v platném znění.

- 4) Rozhodnutí o vykázání je opatřením netrestního charakteru, které je preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby z hlediska rizika budoucích útoků, a které nenahrazuje sankci za chování násilné osoby.
- 5) Vykázání je přípustné pouze tehdy, je-li to nezbytné k ochraně života, zdraví, práv a svobod ohrožené osoby, a je přípustné i proti její vůli.
- 6) Při vykázání je upřednostněno právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti před právem vlastnickým (užívacím) a právem na nedotknutelnost obydlí.
- 7) Policista je povinen jednat s násilnou i ohroženou osobou tak, aby v souvislosti s policejním zákrokem nevznikla bezdůvodná újma a byla zachována přiměřenost zásahu do ústavně zaručených práv a svobod.“ (Bulletin advokacie, 2007, s. 35)

Pokud dojde zasahující policista na místě konfliktu k závěru, že jde o formu domácího násilí a do úvahy připadá vykázání agresora, je povinen vyrozumět policistu příslušného k vydání rozhodnutí o vykázání, který se dostaví na místo incidentu a přijme k situaci adekvátní opatření.

„Policista rozhodne o vykázání, pokud útok násilné osoby vykazuje znaky domácího násilí, násilná a ohrožená osoba obývají společné obydlí a po zhodnocení rizika budoucího nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, lze důvodně předpokládat, že k takovému útoku dojde.“ (Bulletin advokacie, 2007, s. 37)

Policejní orgán může násilníka vykazat ze společného obydlí a jeho bezprostředního okolí po dobu 10 dnů. Nevyžaduje se souhlas ohrožené osoby. Současně pak může být jednání násilné osoby vyšetřováno v rámci trestního řízení, lze-li jednání násilné osoby kvalifikovat jako trestný čin, případně nedosáhlo-li jednání násilné osoby intenzity trestného činu, je prováděno přestupkové řízení.

Ohrožená osoba je policií poučena o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí. Policie předá ohrožené osobě kontakty na pomáhající instituce v místě bydliště a kontakty na linky s nepřetržitým provozem. Dále poučí ohroženou osobu o možnosti podat návrh



soudu na vydání předběžného opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Vykázaná osoba si pod dohledem policie může vzít výlučně své osobní věci a dokumenty, klíče je povinna odevzdat policii. Ta agresorovi poskytne informace o možnostech ubytování a poučí jej o jeho právech a povinnostech. Do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání provede policie kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná i ohrožená osoba.

Počet vykázaných agresorů ze společného místa pobytu má v České republice vzrůstající tendenci. Následující tabulka za období let 2007 - 2011 dává jasný přehled o zvyšující se tendenci využívání institutu vykázání. Otázkou je, zda vyšší počet vykázaných osob pramení z nárůstu domácího násilí, z větší informovanosti obětí či z vyšší iniciativy ze strany policie.

**Tabulka č. 1 - Přehled počtu vykázání podle jednotlivých krajů  
v letech 2007 – 2011**

<b>KRAJ</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2007 - 2011 celkem</b>
Jihočeský	50	37	35	84	72	<b>278</b>
Jihomoravský	82	72	82	87	118	<b>441</b>
Karlovarský	32	46	49	79	137	<b>343</b>
Královéhradecký	34	22	16	44	45	<b>161</b>
Liberecký	30	36	68	62	82	<b>278</b>
Moravskoslezský	213	110	111	108	135	<b>677</b>
Olomoucký	44	35	43	61	112	<b>295</b>
Pardubický	61	39	44	73	92	<b>309</b>
Plzeňský	16	22	14	27	23	<b>102</b>
Hlavní město Praha	59	34	48	104	123	<b>368</b>
Středočeský	79	67	59	64	121	<b>390</b>
Ústecký	81	87	134	133	202	<b>637</b>
Vysočina	32	26	39	51	42	<b>190</b>
Zlínský	49	46	36	81	126	<b>338</b>
<b>Celkem vykázáno</b>	<b>862</b>	<b>679</b>	<b>778</b>	<b>1058</b>	<b>1430</b>	<b>4807</b>

Zdroj: Bílý kruh bezpečí

Z následujícího přehledu je patrné které kraje jsou problematikou domácího násilí postiženy nejvíce.

***Nejvyšší počet vykázaní v letech 2007 – 2011 byl v krajích:***

Moravskoslezský	677 osob
Ústecký	637 osob
Jihomoravský	441 osob

***Nejnižší počet vykázaných osob v letech 2007 – 2011***

Plzeňský	102 osob
Královéhradecký	161 osob
Vysočina	190 osob

## **1.2 Definice domácího násilí**

Slovo domácí můžeme nahradit slovem rodinný, domácí násilí je tedy násilí odehrávající se v rodinném prostředí. V určitém směru je jistá míra násilí či nátlaku součástí života zdravých rodin, zejména při výchově dětí. Z tohoto důvodu je velmi důležité rozlišovat přirozenou míru násilí od již nepřiměřeného chování.

Definice domácího násilí bylo napsáno mnoho, dalo by se říci, že se jedná o chování, kdy jeden ze členů rodiny svým jednáním způsobuje strach u ostatního nebo ostatních členů, kdy užitím násilí, ať už psychického nebo fyzického získává moc nad druhými a vše se děje v uzavřeném okruhu osob žijících spolu v jednom bytě či domě.

Domácí násilí lze tedy definovat jako „zneužití postavení a moci, kterou pachatel v rodině má. Projevuje se nepřiměřenými požadavky, vynucováním podřízenosti oběti a kontroly nad jejím životem“. (Vágnerová, 2004, s. 629)

Cílem domácího násilí je tedy týrání a pokoření partnera. Velmi závažná je okolnost, že se tak děje v rodině, tedy v intimním prostředí, které by mělo sloužit jako opora partnerům, kde by mělo být dostatečné emoční zázemí a měl by být navozen pocit jistoty a bezpečí. Zneužití těchto hodnot má velmi závažné negativní důsledky, v mnoha případech doživotní ať již po psychické či fyzické stránce.

### 1.3 Agrese a domácí násilí

Samotné násilí je určitým rysem člověka, agrese bývá vrozená, avšak určité formy agresivního jednání si člověk osvojuje i během života. Jedná se o útočné chování proti jiné osobě a mívá většinou fyzickou podobu s cílem ublížit, poškodit, zranit nebo v krajním případě i zabít.

Fromm (2007, s. 190) označuje agresi jako činy, jejichž cílem je způsobení újmy druhé osobě, zvířeti či předmětu. Agresi rozlišuje na dva základní typy a to na biologicky aktivní, životu sloužící benigní agresi a biologicky neadaptivní maligní agresi.

Fromm (2007, s. 191) dále popisuje benigní agresi jako agresi obranou, směřující k odstranění ohrožení zničením či odstraněním její příčiny. Jedná se o agresi společnou lidem i zvířatům, je instinktivní reakcí na nějaký podnět, zatímco agrese maligní je destruktivní a krutá, nemá charakter obranné agrese, ale naopak útočné. Její projevy poskytují jedinci potěšení z krutosti. Jedná se o čistě lidský potenciál, nejedná se o agresi instinktivní, ale cílenou, škodící napadenému i útočníkovi.

Dle Vágnerové (2004, s. 764) je agresivní chování spojeno s emočním prožitkem i se způsobem rozumového hodnocení násilného chování.

Násilí může být zaměřeno cíleně, pouze na určitého člověka, který je agresorem ovládán, stává se bezmocnou obětí, přičemž agresor naopak získává pocit uspokojení, nad obětí cítí velkou moc a ta ho svým bezbranným chováním v nadvládě utvrzuje. Z tohoto důvodu dochází k projevům domácího násilí.

Pojem domácí násilí vznikl překladem anglického termínu „domestic violence“. V českém právním řádu není pojem domácí násilí dosud definován a v současné době platné právní předpisy tento termín neužívají. Název domácí násilí se tedy používá převážně na mediální úrovni a dále je definován ve vědních oborech jako např. viktimologie, kriminalistika, psychologie apod.

Nejčastěji je domácí násilí společností chápáno jako násilí na ženách či dětech, už méně je diskutováno domácí násilí na seniorech či na mužích. Nejčastějšími agresory bývají muži směrem ke svým manželkám či partnerkám.

Domácí násilí páchané na ženách se od jiných způsobů násilí podstatně liší, zejména v přístupu společnosti k tomuto druhu agrese. Společnost ve velké míře

násilné chování odehrávající se v domácnosti toleruje a ženě jako oběti přisuzuje vinu za agresivní chování jejího partnera. Mohlo by to být dáno i tím, že muž byl odjakživa v rodině pánem a tento názor přetrvává mezi mnoha lidmi až do současnosti.

Ne ve všech případech se však v soužití mezi partnery jedná o projevy domácího násilí. Je důležité rozlišovat domácí násilí od vztahové krize a partnerskou hádku odlišit od násilného chování. Ne vždy je zvýšení hlasu projevem verbálního napadení, ne vždy je naléhání na partnerku a snaha ji přimět k nějaké činnosti psychickým týráním. V některých případech je možné zaměnit některé formy chování za násilí ekonomické, pokud poskytuje partner finanční prostředky na provoz domácnosti, je pochopitelné, že má zájem vědět, jak bylo s těmito prostředky naloženo, záleží však na způsobu, jakým tento zájem projeví.

## 1.4 Charakteristika domácího násilí

Domácí násilí je nutné rozlišovat od „běžných“ partnerských hádek. Je třeba podotknout, že některé ženy partnera ať už vědomě či nevědomě provokují svým chováním a následnou prudkou reakci ze strany partnera považují za neadekvátní a poukazují na to, že jsou týrány. Je velký rozdíl mezi hádkou a domácím násilím. Při hádce totiž stojí proti sobě dva soupeři sobě rovní, kteří si svérázným způsobem vyměňují názory, v některých případech křikem, jindy i za pomoci fyzických útoků. V případě domácího násilí si partneři rovni nejsou, je to stav kdy násilník za použití moci ovládá svého partnera, který se cítí naprosto bezmocný.

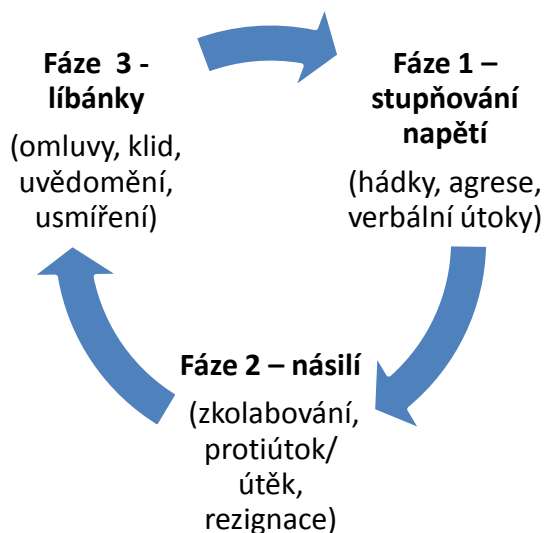
Aby bylo možné chování agresora posuzovat jako domácí násilí, musí být naplněny čtyři body. Domácí násilí musí probíhat **opakovaně a dlouhodobě**, ojedinělý útok nemusí znamenat domácí násilí, tento útok však může označovat začátek násilného chování. Dalším kritériem je **eskalace** násilného chování, kdy se násilí stupňuje od urážek přes psychický nátlak až k fyzickým útokům, které mohou být v některých případech i ohrožující na životě. Pokud se oběť nezačne včas bránit, agresor se k násilí uchyluje stále častěji a intenzivněji.

Při posuzování násilného chování jako domácího násilí, musí být ve vztahu **zřejmé rozdělení rolí**, přičemž role oběti a role agresora je jasně daná a neměnná,

oběť zůstává vždy obětí a agresor agresorem. Posledním bodem, který musí být splněn, aby bylo domácí násilí naplněno, je **soukromí**, tzn., že útoky na oběť probíhají zpravidla neveřejně, za „zavřenými dveřmi“, veřejností může být agresor považován za vzorného manžela a pozorného otce, může ho vidět zcela jinými očima, než jeho oběť.

K domácímu násilí nedochází neustále, střídají se období násilí a relativního klidu. Dle občanského sdružení ROSA, zabývajícího se problematikou domácího násilí, se v násilném vztahu projevují tři faktory, a to **láska**, **naděje**, že se vše zlepší, že se partner změní apod. a **strach**. Cyklus domácího násilí, v němž se střídá období „lábánek“, vzrůstajícího napětí, konfliktu a „usmiřování“, se tak stále opakuje se stupňující tendencí.

**Obrázek č. 1 - Cyklus násilného chování partnera z pohledu oběti**



Zdroj: Buskotte A., Z pekla ven (2008)

Ve vztahu násilník - oběť hraje strach zásadní roli. Agresor se často cítí zcela nepostižitelný a svou oběť naprosto bez zábran ovládá. Oběť má pocit bezmoci, v převážné většině neví jak se násilí bránit a bojí se proti agresorovi cokoliv podniknout, natož od něj odejít.

## 1.5 Příčina vzniku domácího násilí

Vznik domácího násilí je podmíněn různými faktory, nelze proto zcela přesně stanovit jeho příčinu. V každém z jednotlivých případů domácího násilí se vždy jedná o celý souhrn vlivů, které k jeho vzniku vedly. Agresivní chování je v mnoha případech přejímáno již v dětství jako způsob řešení konfliktních situací. K takto naučenému chování se v dospělosti přidávají další negativní faktory, např. špatná ekonomická situace, promiskuita partnerů, nedostatek času, různé druhy závislostí apod.

Je velmi obtížné najít prvotní příčinu vzniku domácího násilí, jako spouštěč může působit jakákoli nepříznivá situace. Většina domácího násilí však pramení z obyčejných, běžných denních konfliktů. Často se vznik násilného chování partnera řadí do období po narození dítěte a mateřské či rodičovské dovolené. Partner může získat pocit převahy, na muži většinou závisí ekonomické zázemí rodiny a může nabýt dojmu, že žena neodvádí dostatek práce, že se věnuje převážně dítěti a jeho zanedbává. Dalším spouštěčem může být vstup ženy po rodičovské dovolené zpět do zaměstnání nebo situace, kdy partner o zaměstnání přijde či pokud má žena vyšší vzdělání než muž. Konzumace alkoholu násilné chování podporuje. Situace, které mohou vést ke vzniku domácího násilí, jsou různorodé a multifaktoriální.

Mezi hlavní příčiny vzniku domácího násilí lze především zařadit následující faktory:

### ***Základní dispozice z primární rodiny***

Jedná se jak o genetický přenos násilných vzorců chování z rodičů na dítě, tak o identifikaci dítěte s agresivním chováním některého z rodičů.

### ***Osobnostní předpoklady***

Ke vzniku domácího násilí zásadně přispívá osobnost člověka, např. zvýšená agresivita, psychicky nestabilní osobnost, psychické či psychiatrické onemocnění, závislost na návykových látkách apod.

### ***Stresové situace***

Negativní sociální situace mohou ve velké míře přispět k rizikovému chování, které může vyústit až do domácího násilí. Mezi tyto situace se řadí ztráta zaměstnání, finanční potíže, sociální izolace a podobné faktory.

## ***Společnost***

Poměrně značnou vinu na vzniku a rozvoji domácího násilí měla v minulosti společnost svou tolerancí k projevům tohoto jevu, jeho tabuizováním a lhostejným postojem. Domácí násilí bylo považováno pouze za určitou výměnu názorů v rámci rodinných vztahů, a to i z důvodu silně zakořeněného patriarchálního náhledu na rodinu. V současné době je již náhled společnosti na domácí násilí v mnoha směrech jiný, veřejnost je o této problematice lépe informována a většinová společnost zaujímá k domácímu násilí odlišný postoj než dříve.

### **1.6 Druhy domácího násilí**

Domácí násilí se vyznačuje značnou variabilitou. Agresoři užívají k ovládnutí svých obětí rozdílné formy násilí v různých kombinacích. Tyto formy spolu často souvisí, prolínají se a jsou charakteristické vzrůstající tendencí, psychické násilí po nějaké době často přechází do násilí fyzického.

Domácí násilí lze rozdělit do několika skupin:

***Psychické násilí*** - domácí násilí v sobě vždy zahrnuje také složku násilí psychického, protože oběť se musí po všech útocích agresora se svou situací vyrovnat. Vypořádání se s násilnými útoky je pro oběť o to horší, že agresor je člověk blízký, důvěrně známý. Psychické násilí v sobě zahrnuje především odmítavou či zraňující komunikaci, obviňování, manipulaci s obětí, vydírání, zastrasování, vyhrožování, extrémní kontrolu, ničení oblíbených věcí apod. Dalšími projevy psychického násilí je např. ponižování, vyhrožování únosem dětí, odepírání spánku, znemožnění zaměstnání, zesměšňování a jiné.

Důsledky psychického násilí jsou dlouhodobé. V některých závažných případech není oběť schopna se s tímto typem násilí vyrovnat po dlouhou část svého života. Oběť se v důsledku psychického týrání může jevit jako hysterická osobnost, bez věrohodného chování a psychiatrická pomoc, kterou oběť vyhledá, jí může v očích veřejnosti poškozovat a znevýhodňovat např. při rozvodovém řízení či při procesu svěření dětí do péče. Naproti tomu agresor může působit klidným a vyrovnaným dojmem a okolí jen těžko věří tomu, že se může jednat o původce domácího násilí.

**Fyzické násilí** - jedná se o nejvíce viditelnou formu násilného chování v partnerském soužití. Fyzické násilí zahrnuje takové chování jako je bití, facky, kopance, škrcení, rány pěstí či jiné fyzické útoky, ohrožování zbraní apod. Může být namířeno proti oběti či osobám blízkým nebo např. vůči zvířeti oběti. Při déletrvajícím fyzickém násilí stačí pouhý náznak agresorova jednání, pouhé gesto, které oběť vyhodnotí, jako možný útok stačí k tomu, aby se oběť snadno podvolila.

**Sexuální zneužívání** - ač k partnerskému vztahu patří intimita a sexuální praktiky, ne vždy je forma těchto praktik chtěná a žádaná. Pod pojem sexuální násilí se řadí takové sexuální jednání, které je nedobrovolné, vynucené, nějakým způsobem pro oběť ponižující, jakkoli nepříjemné. Jde tedy o donucení k sexu nebo sexuálním praktikám ať již násilím nebo výhrůžkami, které však oběť odmítá. Intimita partnerů je společností považována za soukromou věc, oběť se většinou za prožívané sexuální pokořování stydí, z agresora má strach a proto takové jednání před veřejností tají a proti násilníkovi se nevzepře.

**Sociální izolace** - násilník má snahu o zabránění jakéhokoli styku oběti s okolím, ať už se jedná o příbuzné či přátele, má tendenci ke sledování telefonátů, provádí nečekané „kontrolní“ návštěvy či telefonáty na místech, kde se oběť vyskytuje, nevhodně a necitlivě hodnotí osoby, které jsou oběti blízké apod. Čím je větší izolace oběti, tím více se závislost na agresorovi posiluje.

**Ekonomická kontrola** – ekonomické násilí spočívá v kontrole finanční situace oběti, v omezování přístupu k penězům, neposkytování dostatečných finančních prostředků na provoz domácnosti, snaha zakázat oběti chodit do zaměstnání atd. Oběť tak zůstává zcela bez prostředků, stává se závislá na partnerovi a zůstává izolovaná od společnosti.

**Stalking** - mezi domácí násilí se řadí také stalking, jde o druh domácího násilí, jež bylo dlouhou dobu opomíjeno. Jedná se o systematické pronásledování ať už telefonicky, SMS zprávami, dopisy či osobním pronásledováním. Stalking může být motivován obdivem a láskou nebo nenávisť, vztekem či záští.



Trestní zákoník č. 40/2010 Sb. vymezuje osoby dopouštějící se stalkingu v § 354 následujícím ustanovením:

Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že:

- vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým
- vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje
- vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje
- omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života
- zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu
- toto jednání je způsobilé vzbudit v oběti důvodnou obavu o život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob oběti blízkých.

Domácí násilí se v převážné většině vyskytuje současně v několika překrývajících se formách, přičemž psychické násilí je zpravidla doprovázeno ještě jiným druhem násilného jednání.

## **1.7 Historie domácího násilí**

Domácí násilí není záležitost pouze současné doby, ale až v posledních letech narůstá snaha o eliminování nežádoucích projevů násilí mezi partnery. V dřívějších dobách byl takový druh násilí chápán jako standardní chování. Fyzické i psychické napadání v rámci domácího prostředí bylo obvyklé, žena i děti nebyly stavěny na roveň mužům. Násilné chování bylo společností tolerováno, bylo v souladu s kulturními i sociálními normami. Děti i ženy byly považovány za majetek muže a ten měl proto právo zacházet s nimi jak uznal za vhodné, mohl je trestat jakýmkoliv způsobem.

Již bible se zmiňuje o poslušnosti ženy k muži, takto dané postavení ženy patřilo v historii ke standardnímu uspořádání společnosti. Ve středověku byla žena určena podle církevního i občanského práva jako mužův majetek, muž působil na její výchovu, k čemuž patřily i fyzické tresty. Ne vždy se ženy násilnému jednání podrobovaly, dle dobových záznamů se dokázaly dovolávat spravedlnosti u soudu, soud však k jejich požadavkům málokdy přihlédl a dal za pravdu mužům.

Novověk přinesl na partnerské a manželské soužití jiný náhled, moc mužů nad ženami již nebyla tak výrazně kodifikována. Přetrvával však respekt k mužským členům rodiny, měli právo řídit život domácnosti.

Po dlouhou dobu bylo násilné chování v rodině považováno za soukromou věc a za ojedinělý, nevýznamný problém. Až v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století s příchodem feministického hnutí v západní Evropě a USA bylo násilí v rodinách pojmenováno jako společenský problém. Vycházelo najevo, že domácí násilí je standardní chování v různých zemích, prostupuje všemi socioekonomickými vrstvami. Ne všechny země se však k této problematice stavěly stejně, existují značné rozdíly v míře tolerance k domácímu násilí a ke snaze jej řešit. V osmdesátých letech si společnost začala uvědomovat nutnost přistupovat k problematice domácího násilí jako k trestnému činu, který není možné tolerovat a nechávat bez adekvátních sankcí. Současně se začala řešit i prevence domácího násilí, včetně přístupu k agresorům.

## **2 Viktimizace domácího násilí**

Voňková (2008, s. 68) popisuje viktimizaci jako proces, v němž se potenciální oběť stává obětí skutečnou. Na viktimizaci se může podílet i chování oběti někdy označované jako vina nebo „zavinění oběti“. Voňková (2008, s. 68) dále uvádí, že termín „zavinění“ souvisí s chováním oběti, které pachatel někdy považuje za provokativní, oběť však nemusí žádnou příčinu zadávat. Pachatelé násilných trestných činů mají snahu o přenesení odpovědnosti na „provokující“ chování oběti.

Dopad domácího násilí na oběť má jednak bezprostřední, jednak dlouhodobé následky. Za krátkodobé následky se považují zklamání, frustrace a pocit zrady. Krize se projevuje také somatickými potížemi jako je napětí, bolest, narušení fyziologických procesů atd., přičemž krize má zcela subjektivní charakter.

U dlouhodobých obětí domácího násilí se vyskytuje zvýšená psychická zranitelnost, ztráta životních iluzí, pocit osamělosti, viny, bezmoci, strachu, ztráty radosti ze života, ztráty osobních perspektiv, neschopnost projevit vlastní sílu vedoucí až k patologické oddanosti vůči násilníkovi a depresivní až sebe destruktivní

ladění. Čírtková (1998, s. 111) popisuje, že oběť vystavená dlouhodobému týrání obviňuje sama sebe za násilné chování partnera. Má nerealistický pohled na situaci, ve které se nachází, snaží se předejít výbuchům agresora tím, že se mu snaží ve všem vyhovět. Postupem doby ztrácí pojem o tom co je a co není „normální“ chování.

Důsledky dopadu domácího násilí na oběť mohou být různé, mohou se projevovat ztrátou životní perspektivy, netečností, otupělostí, nepřístupností k vlastní osobě, rezervovaností. Oběti nejsou schopny přirozeného jednání, mají tendenci před problémy utíkat, v kontaktu s autoritou se projevují vstřícností, poddajností, mají vůli vyhovět. Oběti domácího násilí mají snížené sebevědomí, jsou nejisté, nerozhodné. U destrukčního násilí mohou vznikat sebepoškozující tendence.

## 2.1 Proces viktimizace

„Domácí násilí je mimo jiné charakterizováno závislostí oběti na pachateli a střídajícími se obdobími klidu, násilí, usmíření, resp. cykly lásky a nenávisti. Vnímání oběti začne být ovládáno patologickou „logikou“ násilného vztahu, která se promítá do loajality vůči násilníkovi. Ta je jednou z bariér bránící oběti vymanit se z násilného vztahu. Násilník podniká vše, aby zamezil rozpadu násilného vztahu, který mu přináší uspokojení, a proto tento vztah udržuje. Jakékoliv domácí násilí má tedy instrumentální charakter, je nástrojem k prosazení mocenské pozice.“ (Voňková, aj., 2008, s. 66)

### Primární viktimizace

Primární fáze viktimizace je újma oběti způsobená pachatelem, jde o přímý, bezprostřední následek násilí, jako je strach, zranění, materiální ztráty apod. Nejzávažnější je zcela jistě újma psychická, která bývá prožívaná velmi hluboce.

### Sekundární viktimizace

Za sekundární viktimizaci lze považovat psychickou újmu, kterou oběť může pociťovat při nepochopení ze strany blízkých osob, kteří o průběhu domácího násilí vědí, ale bagatelizují jej či si neuvědomují závažnost situace. K této situaci přispívají i předsudky ohledně domácího násilí typu *může si za to sama, nevdá jí to, když neodejde* apod.

Sekundární viktimizace může být způsobena také neodborností či negativní reakcí instituce, na kterou se oběť domácího násilí obrátí. Dle Voňkové (2008, s. 69) se jedná o porušení profesionální etiky osob v pomáhajících profesích, které s oběťmi přicházejí do styku při výkonu svého povolání.

Příčinou neodborného přístupu ať už policistů, soudců, psychologů, lékařů, poradců ze specializovaných center aj., ale i přístupu ze strany nejbližšího okolí oběti, bývá stále přetrvávající podléhání mýtům a stereotypům týkajících se domácího násilí a také nedostatek informací o tomto negativním jevu.

Sekundární viktimizace způsobuje oběti pocit izolace, ztrátu naděje v účinnou pomoc, oběť získává přesvědčení, že ze své situace nemá úniku, že neexistuje možnost vymanit se z domácího násilí.

### **Terciální viktimizace**

Pokud oběť není schopna vyrovnat se s prožitým násilím, nastupuje terciární viktimizace. U oběti domácího násilí je prožitek násilí odlišný, než je tomu u napadení neznámým člověkem. Újma od někoho citově blízkého vyvolává u oběti pocit vlastní viny, pocit selhání a ztrátu sebevědomí, což může způsobit neschopnost odejít od agresivního partnera.

## **2.2 Oběť žena**

Obětí domácího násilí se může stát kdokoli bez ohledu na pohlaví, věk či vzdělání. Všechny oběti bez ohledu na druh prožívaného domácího násilí trpí především újmou psychickou, nepochopitelné agresivní chování blízkého člověka může vyvolat duševní zmatek.

Většinu obětí domácího násilí však tvoří ženy. Agresory bývají současní i bývalí partneři, z jejichž pohledu se však nejedná o rovnocenné partnerství, ale o cílené jednání vedoucí k ovládnutí partnerky pomocí moci a kontroly, které u ní vyvolává strach a právě skrze tento strach ji partner dokáže ovládat.

Oběti domácího násilí setrvávají s agresory z různých důvodů, a to i dlouhou dobu poté, kdy se partner začal projevovat násilným způsobem. U týraných žen víceméně platí pravidlo - čím déle trvá domácí násilí, čím déle žena v tomto prostředí

žije a adaptuje se na něj, tím těžší je pro ženu se z této situace vymanit, kontaktovat okolí, odborníky, vyhledat pomoc.

Nejčastějšími důvody, proč oběť s násilníkem zůstává, jsou především

**ekonomická závislost** - žena nemá možnost kam se od násilníka odstěhovat, nemá vlastní příjem, neví kam jít s dětmi...

**strach z budoucnosti** - nejistota po odchodu od partnera, nejistota co bude s dětmi, co tomu řeknou lidé...

**tradiční obraz o roli ženy** - potlačení svých potřeb ve prospěch rodiny, přebírání zodpovědnosti za špatnou situaci v rodině...

**nedůvěra v pomoc** - vědomí nedokonalé legislativy, špatná zkušenost s policií či sociálními institucemi.

Uvědomění si vážnosti situace přetrvávajícího domácího násilí, jeho pochopení a rozhodnutí od agresora odejít je dlouhodobý proces, který zahrnuje několik fází. Zpočátku oběť odmítá přijmout myšlenku, že se právě jí dotýká domácí násilí, další fází je sebeobviňování, kdy oběť již pochopila, že se domácí násilí děje, ale vinu za toto dění dává sama sobě. Důležitým mezníkem je krok ke hledání pomoci. V této fázi velmi záleží na postoji nejbližšího okolí oběti a dále na přístupu institucí poskytujících pomoc a ochranu před násilným chováním. Neodborná pomoc, odmítání a nepochopení může napáchat na oběti nedožité škody, kdy by se nesprávným zacházením mohla oběť dostat do ještě větší krize a mohl by u ní přetrvávat pocit, že vším je vina pouze ona sama. Nerozhodnost oběti může způsobit její krok zpět, znovu do vztahu s agresorem, ať už ji k tomu vedou různé důvody, ekonomické, citové či podlomená psychika apod. Pokud oběť přijme život bez dosavadního násilného partnera a s pomocí blízkých a odborníků se bude snažit se svou situací vyrovnat, je to přes veškerou pomoc veliký krok do neznáma, kdy oběť čeká mnoho dalších nepříjemností jako rozvod, spory o děti, o majetek a další.

Nejvíce je oběť ohrožena svým násilným partnerem v okamžiku, kdy se rozhodne od něj odejít. Z tohoto důvodu má mnoho azylových domů pro oběti domácího násilí utajenou adresu a nepodává o svých klientkách žádné informace.

Čírtková (2008, s. 15) popisuje dle C. Helfferich čtyři základní vzorce chování obětí domácího násilí

- 1. vzorec:** rychlý odchod, odloučení
- 2. vzorec:** nová šance
- 3. vzorec:** pokročilé stádium procesu odloučení
- 4. vzorec:** ambivalentní vazba

**Tabulka č. 2 - Vzorce chování obětí**

<b>Vzorec</b>	<b>Schopnosti oběti jednat</b>	<b>Vnímání perspektivy oběti (minulost, budoucnost)</b>	<b>Průběh domácího násilí</b>
1. rychlý odchod, odloučení	Oběť má aktivní přístup k řešení situace	Oběť jasně rozděluje minulost od budoucnosti	Krátká eskalace a rychlé ukončení vztahu
2. nová šance	Oběť má aktivní přístup, ale bez efektivních postupů	Oběť si přeje kontinuitu minulosti a budoucnosti	Domácí násilí probíhá ve vlnách fáze násilí a fáze klidu
3. pokročilé odlučování	Oběť přechází od pasivní k aktivní pozici	Oběť jasně odděluje minulost a budoucnost	Po dlouhodobé eskalaci násilí a po intervenci zvenčí následuje náhlé ukončení vztahu
4. ambivalentní vztah	Oběť je pasivní, bez pokusů o efektivní řešení	Oběť má propojenou minulost s budoucností	Domácí násilí probíhá v cyklech beze změn

Zdroj: Čírtková, Moderní psychologie pro právníky

### **2.2.1 Rizika vymezující ženy jako možné oběti domácího násilí**

V roli oběti domácího násilí se může ocitnout každá žena bez výjimky, bez ohledu na sociální postavení, věk, vzdělání apod., přesto ženy, které se do této role dostanou, mívají některé společné vlastnosti, které jim znemožní zastavit projevy domácího násilí hned v počátcích. Typické pro tyto ženy je nízké sebehodnocení a přesvědčení, že muž je určitým způsobem nadřazen ženě. Tento konzervativní názor je v některých ženách stále silně zakořeněn, v převážné většině díky výchově a rodičovským vzorům.

Dle Vágnerové (2004, s. 636) je rizikovou ženou, potenciální obětí domácího násilí žena nesamostatná, submisivní, s nízkým sebevědomím, neschopná se bránit. Tyto ženy si ve velké míře nesou negativní zkušenosti z dětství, kdy samy byly týrány či se stávaly svědky násilného chování. Z těchto zkušeností vyplývá jejich nejistota, nemají zažitý vzorec chování mezi rovnocennými partnery, nemají povědomí o tom, jak vypadá skutečný partnerský vztah, násilné chování ze strany muže považují za normální. Dalším rizikovým faktorem je závislost ženy na partnerovi. Takto závislá žena je daleko více znevýhodněná, zranitelná, ale o to více se k muži cítí být připoutána. Důvodem může být těhotenství, onemocnění, nedostatek vlastních finančních prostředků apod.

Domácí násilí je latentní forma agrese a právě skutečnost, že se tato forma násilí neodehrává na veřejnosti, je izolace oběti od společnosti dalším výrazným faktorem přetrvávání a eskalace domácího násilí.

Spouštěče domácího násilí mohou být různé, velmi důležité je, aby žena při prvních příznacích jakéhokoli nevhodného a násilného chování partnera dala jasně najevo, že takové chování nebude tolerovat a nedovolila, aby se násilné chování rozvinulo.

### **2.2.2 Syndrom týrané ženy**

„Podle statistických údajů jsou v partnerských vztazích zneužívány v drtivé většině (kolem 95 procent) ženy. Týrání mužů je vzácnějším jevem. Pouze nedávný výzkum domácího násilí v Holandsku překvapil vyšším počtem přiznávané viktimizace u mužů (Self-reported victimization). V jiných šetřeních bylo týrání mužů zaregistrováno okrajově a spíše u dvojic, kdy partner je v seniorském věku a partnerka minimálně o 18 let mladší. Tím se vysvětluje, proč je v současné viktimologii zaveden syndrom týrané ženy (Battered Woman Syndrom), nikoli týraného muže.“ (Psychologie, help 24)

Vágnerová uvádí (2004, s. 637), že obětí domácího násilí se může stát žena, která vzhledem ke svým osobnostním vlastnostem nebo situačnímu znevýhodnění akceptuje partnerovo násilné chování vůči ní, aniž by již při prvních příznacích agrese jakýmkoli způsobem zakročila.

Při dlouhodobém trvání domácího násilí dochází k tzv. syndromu týrané ženy. Tento termín je označením komplexního procesu změn, kterým prochází žena jako oběť domácího násilí. Jedná se o změny psychické, sociální i fyzické.

Žena, která je svým násilným partnerem týrána se vyznačuje určitým chováním, kterým se snaží zamezit další útoky ze strany partnera. Taková žena bývá přehnaně laskavá, je ochotná vyhovět vždy a všemu, jen aby se vyhnula útokům, bývá vstřícná, neprůbojná, submisivní. Týraná žena má nízké sebevědomí, které se snižuje s dalšími rostoucími útoky, taková žena má pocit, že je k ničemu a za nic nestojí, tak jak jí to často opakuje i agresor.

Dlouho týrané ženy vnímají své okolí pokřiveně, nejsou si jisté, zda si za veškeré ponižování a útoky nemohou sami, zda není takové agresivní chování normální a zda jím neprochází většina žen. Velmi často se projevuje bezmocnost, kdy očekávají další „ránu“ odevzdaně, bez hledání „únikové cesty“. Oběti vnímají hodnocení své vlastní osoby značně zkresleně, ztrácejí schopnost akceschopnosti

Základním znakem týrané ženy je, že se agresora snaží před sebou i před okolím omlouvat, obhajovat, realitu, ve které žije, má tendenci zdůvodňovat, aby mohla s partnerem žít i nadále. Žena, která si domácí násilí vymyslela v úmyslu očernit svého partnera se dá lehce rozpoznat právě podle tohoto znaku, nikdy totiž neobviňuje sama sebe.

Dalšími projevy syndromu týrané ženy mohou být neurotické obtíže, jako například deprese, strach, v některých případech i sebevražedné tendence. Psychosomatické poruchy obětí se mohou projevovat poruchami příjmu potravy, migrénou, poruchami spánku, vznikem různých druhů onemocnění apod.

Čírtková (2007, s. 38) uvádí, že symptomy syndromu týrané ženy jsou tvořeny mnoha různými projevy, s ohledem na jednotlivé konkrétní případy.

Nejčastější symptomy popisuje následujícím způsobem:

- oběť i přes opakované projevy týrání zůstává s agresorem, opětovně se k němu vrací, bere zpět trestní oznámení
- má strach z reakcí agresora
- oběť je oslabena ze všech hledisek fyzických, psychických, emocionálních i morálních paralelně, obdobně jako při stockholmském syndromu



- oběť má pocit přetrvávajícího vztahu, tento dojem je však postavený na nereálném základě
- nejasné vymezení zodpovědnosti za prožívané násilí, oběť bere vinu na sebe, agresora vyvíňuje, agresi považuje ve vztahu jako normální
- oběť má pocit studu při zveřejnění její situace
- oběť prožívá obavy ze ztráty dětí
- prožívá pocit sociální izolace
- cítí obavy ze ztráty finančního zázemí.

Dalšími projevy mohou být sebezničující reakce, např. oběti bagatelizují svá zranění, zlehčují své týrání, odmítají možnou pomoc. Týrané ženy jsou přesvědčené, že agresor vše vidí, vše slyší, je všudypřítomný.

Žena jako oběť domácího násilí prochází v jeho průběhu určitým vývojem. Podle Marvánové-Vargové (2008, s. 160) prochází oběť čtyřmi fázemi.

První fáze je **popření**, žena si nepřipouští, že k násilí dochází, agresora omlouvá, věří, že se násilné chování již nebude opakovat.

Druhá fáze je fáze **viny**, kdy si oběť přiznává, že není vše zcela v pořádku, hledá však vinu sama v sobě, nikoli v partnerovi.

Třetí fáze spočívá v **získání nadhledu**, žena přestává vidět vinu sama v sobě a uvědomuje si chyby partnera.

V poslední fázi **odpovědnosti** má žena snahu o vymanění se z násilného prostředí, chce ukončit soužití s agresorem a je rozhodnutá začít nový život.

Čírtková (2007, s.39) podotýká, že důsledkem domácího násilí je naučená bezmoc oběti, kdy v počátečních fázích je žena jednáním partnera zaskočena a snaží se své negativní pocity z násilného chování neutralizovat pomocí manipulace s realitou *já to zavinila, on to už neudělá* apod. V další fázi oběť nabývá názoru, že prožívané násilí není schopna kontrolovat, což vede ke ztrátě aktivity a sebevědomí, ztrácí motivaci k řešení situace i díky pocitům, že jí nikdo neuvěří a nepomůže, že neexistuje východisko a že takový vztah je v normě.

## **Posttraumatická stresová porucha**

„Posttraumatická stresová porucha je prodlouženou nebo oddálenou reakcí, resp. projevem nedostatečného zpracování závažné traumatické zkušenosti, která se projevuje přetrváváním psychických a somatických potíží.“ (Vágnerová, 2004, s. 431)

Posttraumatická stresová porucha má různé příčiny vzniku. Nastává vlivem různých životních traumat, dopravních nehod, přírodních katastrof, ale také následkem násilných trestných činů. V případech domácího násilí dochází k postupnému rozvoji příznaků posttraumatické stresové poruchy v nejrůznějších podobách.

Vágnerová (2004, s. 431) dělí typické příznaky posttraumatické stresové poruchy do tří oblastí emočního prožívání. První oblastí je chronická úzkost, podrážděnost, vnitřní napětí, přecitlivělost, nepřiměřené úlekové reakce, depresivní stavy a mohou nastat až suicidální tendence. Dalším příznakem poruchy je, že traumatická událost je opakovaně prožívána. Vrací se pocity úzkosti, strachu, tyto pocity mohou mít stejnou intenzitu jako při skutečném ohrožení. Prožitky mohou být až paralyzující. Třetí oblastí emoční poruchy je citová strnulost, otupělost, vyhaslost, může dojít až k neschopnosti prožívat určité city, jako radost, uspokojení či citový vztah.

K základním a nejdůležitějším příznakům pro rozpoznání posttraumatické stresové poruchy patří existence traumatické události, ať už úmyslné (např. trestný čin) či neúmyslné (např. přírodní katastrofa) znovuprožívání traumatické události, nutkavé, spontánně se objevující vzpomínky, noční můry apod., nápadné vyhýbání se podnětům, podobným traumatizující situaci, např. neschopnost rozpomenout se na určité okamžiky traumatu, pocit odcizení, izolace přetrvávání příznaků zvýšené aktivační hladiny, jako poruchy spánku, podrážděnost, výbuchy vzteku, neschopnost koncentrace aj.

Portefieldová (1998, s. 62) zdůrazňuje potřebu, aby obětí domácího násilí byla přiřazena diagnóza posttraumatického stresového syndromu, čímž by bylo prožité týrání zohledněno jako trauma a u obětí by se předešlo sekundární traumatizaci, kdy žena obviňuje sama sebe a žije s pocitem, že za partnerovo násilné chování může ona sama.

## **Stockholmský syndrom**

Stockholmským syndromem bývá označován pozitivní vztah oběti k pachateli, identifikace s agresorem, vytvoření silné emocionální vazby mezi pachatelem a obětí. Tento syndrom byl poprvé popsán v roce 1974, kdy bankovní lupiči drželi oběti po dobu šesti dnů v izolaci. Během zadržení si rukojmí vytvořili ke svým únoscům vztah a bránili je před policií, kterou vnímali jako nepřítele.

Stockholmský syndrom se tedy projevuje v případě ohrožení života oběti, kdy oběť má pocit bezvýchodnosti, kdy je přesvědčena o nemožnosti úniku ze situace a agresor se po přechodnou dobu a do určité míry chová k oběti poměrně přátelsky a laskavě. Oběť pak získá novou naději, že pachatel není tak zlý a oběť má ještě šanci ke zlepšení svých podmínek.

Stockholmský syndrom byl popsán u válečných zajatců, vězňů koncentračních táborů, politických vězňů apod., ale objevuje se i u zneužívaných a týraných dětí. Vyskytuje se tedy také u obětí, které procházejí domácím násilím. Jedná se o pokřivené vnímání reality oběti. Dle materiálů psychosociálního centra Acorus jde o tzv. psychickou obranu, která napomáhá k přežití oběti a poskytuje možnost dát smysl životní situaci.

## **2.3 Jiná oběť**

Ve společnosti všeobecně převládá názor, že k obětem domácího násilí patří převážně slabé a submisivní ženy. Jedná se o jeden z mýtů, které jsou v této problematice zakořeněny. Oběťmi domácího násilí se stávají ženy i muži z heterosexuálních i homosexuálních vztahů, bez rozdílu vzdělání, věku, profesí, pocházejících z různých sociálních skupin, oběťmi se mohou stát děti, ženy, muži, senioři i zdravotně postižení.

### **2.3.1 Děti**

Děti jsou druhou nejrozšířenější skupinou, která prožívá domácí násilí. Úlehlová uvádí (2009, s. 44), že až v 80 procentech rodin, ve kterých se domácí násilí vyskytuje, žijí děti, které se stávají přímými či nepřímými svědky domácího násilí. Dle Vargové (2008, s. 80) má na dítě dopad pouhá jeho přítomnost násilnému chování v rodině, stává se obětí násilí mezi rodiči, což má negativní dopad na utváření osobnosti dítěte.

Domácí násilí páchané na dětech, ať už pasivní či aktivní, je velmi závažným jevem, jehož škodlivé následky se na nich velmi negativně odrážejí. Tato problematika je popsána v samostatné kapitole „Vliv domácího násilí na děti“.

### **2.3.2 Muži**

Domácí násilí na mužích je relativně neprozkoumanou oblastí, nelze tedy přesně určit kolik mužů se stává oběťmi násilného chování v rodině. Úlehlová uvádí (2009, s. 32), že počet mužských obětí se pohybuje v rozmezí 2 - 5 procent. Některé studie však uvádějí číslo vyšší, není však možné určit přesnější procento mužských obětí,

a to z důvodu že muži o svém problému nechtějí hovořit. U mužů se všeobecně neočekává, že se stanou oběťmi, společností je zažité, že muž se ocitá spíše v roli agresora než oběti.

Mužské oběti se od ženských nijak výrazně neliší, muži sice mají vyšší hranici bolesti a tolerance, jinak prožívají obdobné pocity jako týrané ženy. Doufají v urovnání vztahu s partnerkou, nechtějí ztratit rodinu, děti, hledají vinu v sobě, a i když by se mohli bránit, svou sílu použití pouze výjimečně.

Je tedy zřejmé, že i muži se mohou stát oběťmi domácího násilí, na rozdíl od žen pomoc nevyhledávají. V mnoha případech nejsou schopni si přiznat, že mají problém, že se stali oběťmi domácího násilí.

### **2.3.3 Senioři**

Další skupinou osob ohroženou domácím násilím jsou starší lidé. U těchto osob je v mnoha případech skutečnost, že se jedná o domácí násilí jen těžko rozpoznatelná. Senioři nemusí vycházet z domu i po několik dní, jejich okolí tak ani netuší, že není něco v pořádku. Mezi nejohroženější skupinu seniorů patří ženy kolem 70 - 80 roku věku, důchodci na hranici chudoby, ale i starší lidé s fyzickým a mentálním postižením nebo hmotně zajištění senioři, žijící ve společné domácnosti s příbuznými. Ohrožující je soužití s agresorem při špatném zdravotním stavu starých lidí, ztrátě soběstačnosti a nastupující demencí.

K týrání seniorů dochází také ve zdravotnických či sociálních zařízeních. Příčiny mohou být různé, od nedostatečně motivovaného a proškoleného personálu, až po projevy syndromu vyhoření ošetřovatelů.

### **2.3.4 Zdravotně či mentálně postižení**

U osob zdravotně či mentálně postižených se projevuje snížená schopnost obrany před agresivním chováním svého okolí. V mnoha případech nemají možnost se dovolat ochrany svých práv ve společnosti. Snížená schopnost pohybu nebo komunikace předurčuje tyto osoby k poměrně značné závislosti na druhých.

Mentálně postižení bývají důvěřiví, snadno ovlivnitelní a nezkušení ve vztazích a v interakci s okolím, nejsou schopni popsat co se děje a neumí rozpoznat nebezpečnost situace. Tělesně handicapovaní mají v mnoha případech velmi sníženou možnost pohybu, nejsou tedy schopni informovat příslušné orgány o násilném chování, které jim hrozí nebo je na nich pácháno.

## **2.4 Agresor muž**

Tak, jako nelze přesně vymezit, kdo se může stát obětí domácího násilí, nelze ani vytvořit model jeho pachatele. Může se jednat o člověka na první pohled milého, příjemného, vzdělaného, který mění svou tvář pouze doma a agresivně se chová jen v soukromí.

Čírtková uvádí (2009, s. 56), že příčinami domácího násilí mohou být osobnostní předpoklady a povahové rysy, ale především sociálně-psychologické faktory, které umožňují rozdělení rolí ve společnosti a traumatizující nezpracované zážitky prožité v dětství, pokud byl pachatel opakovaně svědkem domácího násilí.

Dle Vágnerové (2004, s. 635) existují určité faktory, které mohou zvyšovat riziko případného agresivního chování k partnerce:

**psychická porucha** - jedná se o muže, kteří se pro trvalý partnerský vztah nehodí z důvodu svých osobnostních dispozic, bývají agresivní ke každému, kdo je na nich nějakým způsobem závislý, mohou trpět poruchou osobnosti

**závislost** - muž závislý na nějaké návykové látce, především na alkoholu, který působí jako spouštěč

**vlastní zkušenost** - tyto muži byli v dětství sami oběťmi domácího násilí nebo byli alespoň jeho svědky

**vliv okolností** - příčinou domácího násilí mohou být okolnosti jako nezaměstnanost, sociální stres, nezvládnutá psychická zátěž. Násilí nastává v okamžiku, kdy se muž cítí oslaben a znevýhodněn.

Agresivní muži na svém jednání nevidí nic závadného, nemají podle svého mínění žádný důvod k tomu, aby na sobě cokoliv měnili. Nevnímají agresi jako problém, ale jako určité řešení situace, svých problémů, stresu či konfliktů. Agrese je pro ně forma zajištění si svých potřeb, požadavků, jde o prostředek zachování a upevnění moci nad partnerkou. Agresoři nebývají nijak silné osobnosti, proto si musejí vynucovat převahu agresivním chováním k osobám slabším, než jsou oni sami. Nevyžadují pomoc a nepřiznají si, že nějakou vůbec potřebují.

Mnoho mužů omlouvá své násilné chování například alkoholem, rozčilením či stresem a k tomu ještě provokativním jednáním své partnerky. Přes to všechno jen oni sami nesou plnou zodpovědnost za své činy, neumí si ale se svým chováním poradit. Z tohoto důvodu by většina agresorů potřebovala odbornou péči, jen takovým způsobem je možné násilné chování potlačit či alespoň velmi omezit.

**Obrázek č. 2 - Cyklus násilného chování z pohledu pachatele**



Zdroj: Buskotte, Z pekla ven, (2008)

#### **2.4.1 Pomoc agresorům**

Ve většině případů se žena se svým agresivním partnerem rozejít nechce, jde jí pouze o to, aby přestal s násilnými projevy, začal sám na sobě pracovat, snažil se řešit problémy mírnější formou a dopřál své rodině pocit klidu a bezpečí.

Tak jako jsou zřízeny organizace na pomoc obětem domácího násilí, jsou zřízeny také organizace poskytující podpůrné služby agresivním osobám, včetně osob, které páchají domácí násilí a které již byli vykázáni ze společného obydlí nebo

jím vykázaní hrozí. Tyto organizace se nacházejí v pěti krajích, v Praze a Středočeském kraji, Královéhradeckém, Pardubickém, Moravskoslezském a Jihomoravském kraji. Jedná se např. o Diakonii ČCE Praha, Centrum sociálních služeb Viola Praha, Psychoterapeutická centra, Centrum nové naděje či Persefona.

Veškerá spolupráce spočívá v dobrovolnosti, pokud pachatel nemá snahu docházet do těchto institucí, nikdo mu to nemůže přikázat. Dle informací podaných ředitelkou Diakonie SOS Praha dochází na terapie pouze muži, u nichž se násilné chování vyskytuje spíše výjimečně, kterému předcházely velké neshody mezi partnery a násilí bylo pouze nežádoucím důsledkem situace. Přesto tito muži mají obavu, aby se násilné jednání u nich nestalo standardním způsobem vyřizování sporných situací mezi partnerkou a jimi. Jsou tedy velmi motivovaní ke změně, u těchto mužů je velká pravděpodobnost vyloučení násilného chování do budoucnosti a zachování stávajícího partnerského vztahu.

Mnohem potřebnější by terapeutická sezení měli absolvovat agresori, kteří považují násilné chování za přirozené a správné. Tito muži však nemají chuť se jakkoli měnit a cokoli se svým chováním dělat, neuvědomují si vinu a neadekvátnost svého agresivního chování. Buskotte (2008, s. 128) uvádí, že pravděpodobnost, že se muži v budoucnu opětovně dopustí domácího násilí je mnohem větší než ta, že na sobě začnou pracovat, aby své nežádoucí chování vůči partnerce eliminovali.

### ***Diakonie ČCE***

V současné době existuje v České republice poměrně značné množství různých organizací, které se zabývají pomocí obětem domácího násilí. Aby bylo možné odstranit tento druh násilí v co nejvyšší míře, je třeba pomoci i osobám, kteří domácí násilí páchají. Jednou z možností, kam by se mohli agresori motivovaní ke změně obrátit, je Diakonie Českobratrské církve evangelické. Diakonie je nezisková organizace, zabývající se pomocí lidem v nepříznivých životních situacích, např. rodinám s dětmi s postižením, seniorům, provozují hospici pro umírající, chráněné dílny apod. Jednou z činností, kterou se Diakonie zabývá, je i program pro osoby s násilným chováním ve vztazích. Diakonie navázala spolupráci s Policií České republiky, která v rámci prošetřování domácího násilí informuje agresory o možnosti obrátit se na tuto organizaci.

Program Pomoc Diakonie SOS násilníkům je vytvořena z předpokladů, že represe není řešením a že agresori jsou sociálně nezralé osoby s nezvládnutými emocemi.

Program nastavený na zvládání agrese je zaměřen zejména na:

- náhled nezvládání agrese proti partnerovi
- uvědomění si neschopnosti kontroly svých emocí
- agresivitu ve spojení s alkoholem
- použití násilí v situaci, se kterou si neví agresor rady
- co dělat při vykázaní ze společného obydli
- obavy partnerky nebo členů rodiny z agresora.

Cílem tohoto projektu je pomoc agresorům vedoucí ke změně jejich chování, zlepšení partnerského soužití a osvojení si řešení problémů nenásilnou formou.

Klientům Diakonie je nabídnuta pomoc ve formě terapií. Jedná se o individuální terapeutický program, párový terapeutický program a skupinový terapeutický program, všechny zaměřené převážně na zvládání agrese. Programy se zaměřují se na tematiku moci a kontroly, které souvisejí s rolmi mužů a žen ve společnosti, mají za úkol docílit změny postojů v partnerských vztazích a vedou k porozumění pachatelova chování, proč se v jeho chování objevují násilné prvky.

Diakonie SOS poskytuje pomoc klientům, kteří trpí násilnými projevy chování, zabývá se však pouze motivovanými násilníky, těmi, kteří sami vyhledají pomoc, kteří pochopili, že jejich chování není zcela v pořádku a mají ze svého chování obavy. Takových motivovaných agresorů ke změně není, bohužel, mnoho. Mnohem více je těch, kteří sami sobě nepřiznají, že mají problém s agresivitou. V České republice nejsou vytvořeny nástroje, které by přiměly agresory podstoupit obdobné terapeutické programy, jako poskytuje Diakonie SOS či vyhledat pomoc, která by vedla k zamezení jejich násilného chování.

Některé z dalších organizací v České republice, které se zabývají realizací programů na zvládání agresivity, jsou např.:

- Centrum sociálních služeb Praha **VIOLA** - informační a poradenské centrum pro muže a ženy, kteří mají konfliktní vztahy se svými blízkými
- Psychoterapeutické centrum **Gaudia** Praha



- **ADRA** - Psychoterapeutické centrum, Hradec Králové „Práce s agresí“ („Program sociální inkluze A-G“)
- **Centrum nové naděje** Moravskoslezský kraj „Prevence partnerského násilí“
- **Persefona, o.s.** Brno zprostředkovává možnost bezplatných terapií všem zájemcům starším 18 let, kteří mají potíže se zvládáním vlastní agrese ve vztazích - projekt „Bezpečné soužití - terapie pachatelů domácího násilí - nová výzva“
- **Centrum J. J. Pestalozziho, o. p. s.**, Pardubický kraj
- **Centrum sociálních služeb Ostrava**, Krizové centrum pro děti a rodinu „Program zaměřený na zvládání agrese ve vztazích a v rodině“

### 3 Vliv domácího násilí na děti

Domácí násilí je nesmírně traumatizující zkušenost pro dospělé oběti a pokud se obětmi stanou děti, jsou dopady na jejich psychiku ještě závažnější. Pro děti je velmi obtížné se v situaci domácího násilí vyznat a orientovat, nerozumí tomu, co doma prožívají, cítí se opuštěné a bezradné. Mají tendenci přebírat na sebe odpovědnost a snaží se nalézt řešení, mají pocit, že viníky jsou ony samy.

Některé z dětí, které žijí v atmosféře domácího násilí, se snaží své pocity zakrýt. Je několik příčin, proč se dítě snaží své pocity utajit, např. nemají si s kým o svých pocitech promluvit, mají pocit, že nikoho nezajímají, že je nikdo neposlouchá, pocity a myšlenky dítě děsí a obávají se problémů v případě vynesení svých pocitů na povrch, mohou mít pocit, že by jim nikdo nevěřil. Děti neskrývají své pocity pouze před druhými lidmi, ale také sami před sebou, myslí si, že pokud na problémy nebudou myslet, zmizí samy od sebe. Zadržování svých pocitů vede ke značnému napětí, časem tyto pocity narůstají a dítě je přestane být schopno skrývat a při jejich velkém nahromadění dojde postupem doby k jejich eskalaci.

Děti, které trpí domácím násilím, mají tendenci ke vzniku různých vývojových poruch a na základě nahromaděných negativních zkušeností se mohou projevit i sebevražedné myšlenky, v horším případě i pokusy.

Násilné chování mezi rodiči může být charakterizováno jako psychické týrání dítěte. Statistiky udávají, že děti jsou svědky domácího násilí až v devadesáti

procentech případů. Mnoho týraných žen má pocit, že jejich děti o probíhajícím domácím násilí nic nevědí, že si nevšimnou, co se mezi rodiči děje. Příčina je ta, že se snaží své děti před násilnými projevy uchránit, proto podléhají iluzi, že si děti ničeho nevšimnou. Výsledky terapeutické péče v azylových domech však tento předpoklad vylučují. Děti si zpravidla vždy všimnou podivného chování rodičů, a i v případě, že nejsou přímými svědky domácího násilí, vycítí, že situace v rodině není zcela v pořádku.

Zvláště těžce jsou děti poznamenány situacemi, kdy je týraná osoba zraněna a je třeba její lékařské ošetření. V takových případech by bylo zapotřebí okamžité psychologické pomoci dítěti. V České republice však takový institut není zaveden, což může mít pro zúčastněné děti do budoucna dalekosáhlé psychické následky.

Rodiče jsou pro děti těmi nejbližšími lidmi a svým chováním by měli zajišťovat, aby se dítě mohlo cítit bezpečně, dávat pocity jistoty a lásky. Pokud je chování rodičů nezvyklé, ohrožující, začnou být děti dezorientované a nejisté. „Agresivní chování, napjatá atmosféra či fyzické útoky na matku dětem odebírají pocit emocionální jistoty a vnitřního bezpečí.“ (Buskotte, 2008, s. 89) V těchto situacích se cítí děti naprosto bezmocné a čím častěji jsou svědky domácího násilí jejich pocit strachu a bezradnosti neustále narůstá.

Čírtková uvádí (2008, s. 43), že děti jsou ovlivněny povahou a typem domácího násilí, kterými jsou ojedinělé incidenty s nízkou intenzitou, násilné incidenty se střední intenzitou a četností nebo násilí založené na incidentech s vysokou četností a intenzitou, v tomto vzorci se velmi často vyskytuje požívání alkoholu u násilníka.

Z pohledu dětí jsou určité situace domácího násilí velmi náročné, až traumatizující. Čírtková (2008, s. 24) vymezuje takové situace tři:

***Děti s matkou na útěku před domácím násilím*** - ve většině případů se jedná o děti do cca 12 let, azylové domy uvádějí nejčastější věk dětí do 6 let. Tyto děti jsou velmi silně prožity násilnými situacemi traumatizovány, odmítají se od matky odloučit na jakkoli krátkou dobu.

***Děti přítomné zákrokům policie*** - policie v České republice je povinna v případech přivolání k domácímu násilí zjišťovat a dokumentovat přítomnost dětí, policisté tedy velmi často na místě komunikují s dětmi, které jsou vystrašené a plačící, někdy i zraněné. V těchto případech je nesmírně důležitý citlivý přístup

policistů. Z výpovědí obětí - matek dětí vyplývá, že takový citlivý přístup v mnoha případech schází.

***Kontakt dětí s agresorem po odluce rodičů*** - agresivní partneři se zpravidla snaží uplatňovat styk s dítětem, za čímž je však snaha o pocit kontroly nad partnerkou. O děti nemusí a většinou ani nemají velký zájem, jde pouze o účelové jednání. Děti však mohou trpět ztrátou kontaktů s otcem, proto je třeba upravit styk otce s dítětem s ohledem na dítě ale i oběť násilí. Na prvním místě musí být vždy ochrana a bezpečí dítěte a jeho matky.

### **3.1 Rizikové chování dětí prožívající domácí násilí do budoucnosti**

Pokud dítě žije v atmosféře domácího násilí po delší dobu, zcela jistě to na něm zanechá závažné následky. Mezi násilnickým otcem a dětmi se vytvoří bariéra, na jednu stranu z něj mají strach a respekt, na druhou stranu jeho chování odsuzují. K matce si děti vytvoří rozporuplné pocity, jako lítost, zlost, zklamání. V očích dětí matka svým způsobem selhala, protože není schopná zamezit nepřístojnému chování otce.

U dětí prožívajících domácí násilí se vyskytují poruchy koncentrace, spánku, noční pomočování, výchovné a školní problémy, fixace na matku, zvýšená agresivita či přílišná submisivita, zároveň se projevují somatické potíže jako pokles imunity, tyto děti bývají mnohem častěji nachlazené.

Děti se učí sociálním vztahům v primární rodině, napodobují chování svých rodičů, přebírají vzorce chování od svých vzorů, kterými jsou právě rodiče. Jelikož dítě v raném věku není schopno vyhodnotit jaké chování je dobré a jaké je špatné, osvojuje si bohužel i takové vzorce chování, které se projevují agresivitou. Čím mladší je dítě, tím jsou následky do budoucna závažnější. Chlapci se ztotožňují s chováním otce, který používá agresivní chování při řešení různých situací, dívky přebírají postoje matky, která je postavena do role oběti.

Vše, čím si děti prošly v raném věku, si berou s sebou do dospělosti, naučené vzorce chování používají v průběhu dospívání, mají sklon opakovat chování svého otce či matky, tedy i jejich chyby. U dospělých, kteří v dětství zažili domácí násilí je velká pravděpodobnost, že se i oni sami dostanou v partnerském vztahu do pozice agresora či oběti.

Děti žijící v rodině, ve které probíhá domácí násilí, mají potřebu si o svém problému popovídat s dospělou osobou, která by byla schopna jim pomoci. Existují organizace, které se specializují na pomoc dětem, jsou zřízeny různé telefonické linky, kam mohou děti kdykoliv zavolat.

Je velmi důležité s těmito dětmi odborně pracovat, poskytnout jim vysvětlení, aby mohly pochopit, že to co se mezi rodiči odehrává, není jejich vina, že je mnoho dětí, které prožívají obdobné pocity. Speciální práce s dětmi musí začít co nejdříve a musí být intenzivní, čím dříve poskytnou odborníci těmto dětem cílenou pomoc, tím lépe se děti se situací vyrovnají a jejich socializace se obejde bez známek agresivity.

## **4 Ochrana a pomoc**

Oběti domácího násilí jsou pouze v malém množství případů schopny si vyhledat pomoc samy. Mnoho týraných žen potřebuje podnět k zamezení násilného chování partnera, ač si uvědomují nutnost svou situaci řešit, nejsou toho samy schopny.

Prvotní pomocí obětem domácího násilí je laická pomoc, která spočívá v pochopení od ostatních členů rodiny a přátel. Pomoc radou, kam se obrátit, podpora oběti při jejím rozhodnutí skončit s pasivním postojem k domácímu násilí či vyhledání organizací zabývajících se domácím násilím. Tato laická pomoc vede k zamezení primární viktimizace oběti.

V případě násilného chování partnera, především opakovaného, je důležité ohlásit incident příslušným organizacím, které mají kompetence dalšímu násilí zamezit. Základní institucí pro pomoc obětem je policie. Bohužel, ženy v pozici obětí domácího násilí se setkávají s nepochopením ze strany policistů. Jsou případy, kdy se policisté řešení partnerských sporů chtějí raději vyhnout, některé z žen vypověděly, že jim bylo policií řečeno „příště muže neprovokujte a nic se nestane“, jste snad dospělá, tak si to s ním vyříkejte“, „odproste muže a pak se můžete vrátit domů“ a podobně. V takových případech hrozí značné riziko vzniku sekundární viktimizace.

Obrácení se na policii je pro oběť domácího násilí vždy velká zátěž a vyžaduje značnou dávku odvahy a z tohoto důvodu je ze strany policie velmi důležité profesionální jednání, aby oběť získala jistotu, že jí bude poskytnuta účinná

pomoc a před násilníkem bude dostatečně ochráněna. Případné neprofesionální jednání policie však může v pachateli vzbudit pocit beztrestnosti a naopak v oběti pocit marnosti a beznaděje. Oběť usoudí, že když jí nepomůže ani policie, kdo jiný by jí mohl pomoci a ztratí odvahu k dalšímu řešení své situace.

Dle ustanovení zákona č. 135/2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, je policie oprávněna rozhodnout o vykázání pachatele ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj, včetně nenavazování kontaktu s oprávněným, tedy obětí. Institut vykázání je popsán v samostatné podkapitole bakalářské práce.

V současné době existuje v naší společnosti mnoho organizací a sdružení zabývajících se problematikou a řešením domácího násilí. Jedná se zpravidla o nestátní neziskové organizace, které mají zavedenou širokou škálu pomoci obětem domácího násilí. Veškerá pomoc poraden a organizací je zaměřena na zajištění ochrany obětí i bezpečí dětí a je bezplatná. Pomoc je uskutečňována na základě dobrovolnosti, bez jakéhokoliv nátlaku, je akceptováno rozhodnutí obětí jakým způsobem si přejí situaci řešit.

Pomoc obětem domácího násilí musí začít tím, že společnost přestane tento jev popírat nebo bagatelizovat. Velmi důležité je připustit si, že takový problém skutečně existuje, že se vyskytuje, a to v poměrně velké míře (dle občanského sdružení ROSA až 38 procent žen uvádí zkušenost s nějakou formou domácího násilí). Neméně důležité je přestat popírat nejen existenci domácího násilí, ale i jeho závažnost, nenahlížet na tento stav ve smyslu, že sice existuje, ale není příliš závažný. A pokud už společnost existenci i závažnost domácího násilí nepopírá, je důležité jej začít řešit a nestavět se k němu způsobem, že se s ním nedá nic dělat.

## **4.1 Profesionální pomoc**

Profesionální pomoc obětem domácího násilí by měla být založena na spolupráci příslušných institucí a specializovaných odborníků. Značnou pomoc obětem tohoto jevu poskytují neziskové organizace, které se v této oblasti angažují. Mimo svou hlavní činnost pořádají řadu školení a seminářů zaměřených na identifikaci domácího násilí, na postupy při řešení a na vhodnou komunikaci s obětí.

Neziskové organizace nabízejí celé spektrum činností pro pomoc a podporu obětem domácího násilí. Jedná se o telefonickou pomoc, krizovou pomoc, ubytování v azylových domech, právní a psychologické poradenství, terapeutické skupiny. Předností těchto organizací je rychlá a účinná pomoc, založená na dobrovolnosti a důvěrnosti spolupráce.

#### ***Některé z organizací zabývajících se domácím násilím***

**ROSA** - nezisková organizace specializující se na pomoc ženám - obětem domácího násilí a jejich dětem a na prevenci násilí s možností azylové ubytování

**ACORUS** - psychosociální centrum na pomoc ženám, obětem domácího násilí s možností azylového ubytování

**Bílý kruh bezpečí** - pomoc obětem trestných činů

**DONA linka** - pomoc obětem domácího násilí

**Persefona a.s.** - pomoc obětem domácího násilí, sexuálního násilí a znásilnění

**Centra krizové intervence**

a další organizace

#### ***4.1.1 Základní formy profesionální pomoci***

##### **Sociální pomoc**

Sociální pomoc v problematice domácího násilí je zaměřena na podporu při orientaci v aktuální situaci a na poskytování informací o způsobech řešení této situace, na zajištění bezpečí obětí i dětí.

Sociální pomoc je využívána zejména při ohrožení pronásledování agresorem a pokračováním týrání i mimo vztah, při pomoci sestavení bezpečnostního plánu, při poradenství v možnostech další podpory jako např. ubytování v azylovém domě, spolupráce s policií a OSPOD apod., i při pomoci při sepisování žádostí o určitou pomoc různým organizacím.

Sociální pomoc je uskutečňována nenásilnou formou, odbornými zaměstnanci jsou nabídnuty možnosti jak situaci řešit.

##### **Právní pomoc**

Poradny a organizace zabývající se domácím násilím mají k dispozici také bezplatné právní poradenství. Poskytují možnost řešení domácího násilí právní cestou s pomocí odborníků i zvážení jak postupovat v konkrétních situacích např.

při rozvodové problematice včetně úpravy poměru k nezletilým dětem a vypořádání společného jmění manželů, podání trestného oznámení, návrhu na předběžné opatření, otázkách společného bydlení i při zrušení údajů o místě trvalého bydliště

### **Psychologická podpora**

Psychologická pomoc zahrnuje poradenství i konkrétní formy pomoci odborníků pracujících s touto problematikou.

Do psychologické pomoci spadá např. zmapování situace, pravidelné konzultace, psychologická podpora při zvládání krizové situace, hledání vnitřních a vnějších zdrojů k řešení problému, stanovení dalších kroků, bezpečnostního plánu nebo odpovídající terapie.

Psychoterapeutická pomoc je důležitá při rozhodování o vhodném řešení situace, ale také při vytvoření strategií účelnějšího chování. Tato pomoc není určena pouze obětem, ale také pachatelům domácího násilí. Užívá se individuální terapie, párová či skupinová terapie. Nejužívanější a nejdoporučovanější je terapie skupinová, ve které lze získat náhled na svůj problém, sdílet pocity s jinými oběťmi a naučit se vhodnějším reakcím na partnerovo chování. Párová terapie je vhodná pouze tehdy, když žena ještě není standardní obětí domácího násilí a muž má snahu své chování změnit.

K tomu, aby se žena, případně i muž, zapojili do psychoterapeutického programu, musí být motivováni, musí si vyjasnit podstatu svých problémů, přičemž celá spolupráce spočívá na dobrovolnosti.

## 5 Shrnutí

Domácí násilí je vážný sociální problém, který přináší mnoho negativních důsledků nejen pro jedince, který domácí násilí prožívá, ale také pro celou společnost.

Řešení domácího násilí je značně komplikované a složité, jedná se o problém, na který musí společnost pohlížet ze všech dostupných hledisek. Je zapotřebí zaujmout stanovisko, které domácí násilí stanoví jako nežádoucí společenský jev a který společnost nebude ochotná v žádném případě tolerovat. Z tohoto důvodu je třeba najít komplexní a zároveň flexibilní systém opatření, který by vedl ke znatelnému snížení tohoto typu násilí. Zcela vymýtit domácí násilí se nepodaří, lze se však pokusit o značnou eliminaci tohoto jevu.

Zásadním krokem je vytvoření účinné a koordinované spolupráce mezi zainteresovanými institucemi, tedy mezi policií, organizacemi zabývajícími se domácím násilím a následně také justicí.

V současnosti je již upravená příslušná legislativa týkající se této oblasti. Společnost musí dát zřetelně najevo naprostou netolerantnost k páchání domácího násilí. Důležitá je také informovanost společnosti o této problematice, například prostřednictvím osvětových kampaní či různých výchovných programů. Velmi záleží na tom, jaký postoj k domácímu násilí zaujmou mladí lidé, podle toho budou na tuto problematiku nahlížet další generace.

Jako slibný krok k nápravě se jeví také práce s agresory. V současné době existují organizace, které se chováním násilníků zabývají a velmi zásadně s nimi pracují prostřednictvím různých terapií, které jsou zaměřeny na změnu chování. Tato spolupráce je však založená převážně na dobrovolnosti osob, které mají problémy s agresivním chováním.

Na závěr lze říci, že záleží na každém z nás, zda budeme domácí násilí tolerovat. Nikdo, kdo nepocítil vliv domácího násilí sám na sobě, nemůže pochopit beznaděj a zoufalství jeho obětí. Významná pomoc těmto obětem může spočívat také v tom, že nebudeme lhostejní k žádným projevům či náznakům domácího násilí.



## **Praktická část**

### **6 Úvod**

Praktická část bakalářské práce se skládá z vymezení cíle a uvedení předmětu šetření, stanovení předpokladů a jejich následného zhodnocení, vymezení zkoumaného vzorku respondentek, z vyhodnocení získaných informací dotazníkovým šetřením včetně prezentace získaných dat prostřednictvím tabulek a grafů.

#### **6.1 Cíl praktické části**

Cílem praktické části bakalářské práce je charakteristika domácího násilí jako sociálního problému a analýza obětí domácího násilí. Jedná se o rozšířený problém, který prolíná všemi společenskými vrstvami a který se společnosti stále nedaří zcela zamezit. Práce je zaměřena na ženy prožívající domácí násilí z důvodu nejčastějšího zastoupení žen jako obětí u této formy násilí.

#### **6.2 Předmět šetření**

Předmětem šetření bylo nalezení shodných příznaků, které předurčují ženy jako oběti domácího násilí. Na základě této domněnky byl sestaven dotazník, který byl předložen respondentkám.

Pro šetření praktické části bakalářské práce byly vymezeny tři předpoklady, které zpracovaný dotazník zohledňoval. Na základě odpovědí respondentek je možné všechny tři následující předpoklady zhodnotit

Předpoklady:

- 1) lze předpokládat, že 70 % respondentek uvádí zkušenosti s psychickým týráním
- 2) lze předpokládat, že 60 % respondentek uvádí zkušenosti s fyzickým týráním
- 3) lze předpokládat, že více než 60 % respondentek setrvává s agresorem.

### **6.3 Použité metody**

K šetření byl použit nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce, který zahrnoval dvě části. První část se zabývala sociodemografickými dotazy, druhá byla zaměřena přímo na zjištění zkušeností s prožívaným domácím násilím respondentek. Otázky byly formulovány tak, aby měly vypovídající hodnotu pro posouzení předmětu šetření a stanovených předpokladů.

### **6.4 Popis zkoumaného vzorku**

Pro dotazníkové šetření byly osloveny ženy prožívající domácí násilí, které již kontaktovaly některou z organizací zabývajících se touto problematikou a které mají snahu se z násilného prostředí vymanit. Bylo plánováno oslovení celkem padesáti respondentek. Problematika domácího násilí je však pro zúčastněné ženy natolik zraňující a citlivá, a z tohoto důvodu nebyly všechny oslovené ženy ochotné na otázky odpovědět. Z padesáti vyplnilo dotazník čtyřicet jedna žen, což značí úspěšnost návratnosti dotazníku ve více než 80 procent.

Dotazníkové šetření bylo uskutečněno v měsíci lednu a únoru 2012 prostřednictvím organizace zabývajících se domácím násilím a bylo zcela anonymní.

Praktická část bakalářské práce je uzavřena zhodnocením týkajícího se potvrzení či vyvrácení stanovených předpokladů.

## **7 Prezentace zjištěných dat**

Následující část bakalářské práce předkládá odpovědi respondentek shrnuté do tabulek a grafů. Ke každé otázce, která byla obsažena v dotazníku, je vytvořena tabulka a k většině z nich také přehledný graf, s jejichž pomocí jsou názorně prezentována zjištěná data. Grafy nejsou vytvořeny pouze u pěti otázek, ve kterých byla možnost několika z nabídnutých odpovědí, jedná se o otázky č. 8, 12, 18, 20 a 21. Každá uvedená otázka obsahuje komentář, který má za úkol zhodnocení výsledků odpovědí respondentek.

Tabulky a grafy vycházejí z počtu 41 respondentek, což je 100 procent žen, které odpověděly na otázky v dotazníkovém šetření.

## Sociodemografické údaje

### Otázka č. 1

#### Jaký je Váš věk?

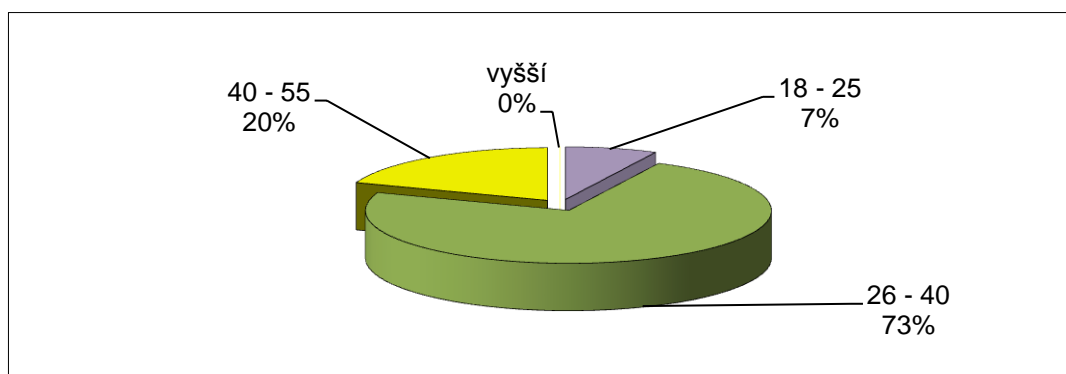
- a) 18 – 25
- b) 26 – 40
- c) 41 – 55
- d) vyšší

Tabulka č. 3- Jaký je Váš věk?

Věk	počet	Procenta
18 – 25	3	7,00%
26 – 40	30	73,00%
41 – 55	8	20,00%
Vyšší	0	0,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 1 – Jaký je Váš věk?



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z šetření vyplývá, že největší počet respondentek je ve věkové kategorii mezi 26 a 40 lety. Jedná se o ženy, které již žijí ve stálém manželském či partnerském vztahu a v tomto vztahu vychovávají děti.

## Otázka č. 2

### Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

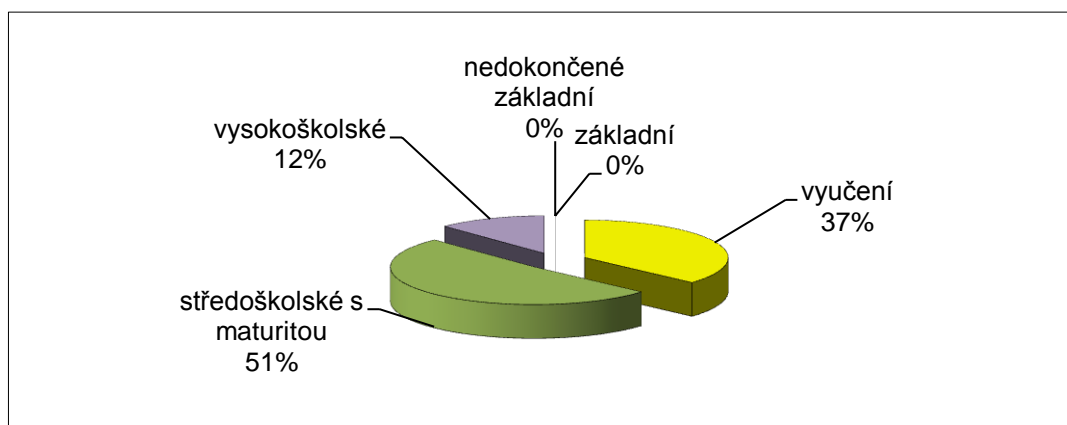
- a) nedokončené základní
- b) základní
- c) vyučení
- d) středoškolské s maturitou
- e) vysokoškolské

**Tabulka č. 4 - Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**

dosažené vzdělání	počet	procenta
nedokončené základní	0	0,00%
základní	0	0,00%
vyučení	15	37,00%
středoškolské s maturitou	21	51,00%
vysokoškolské	5	12,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 2 – Jaké je Věše nejvyšší dosažené vzdělání?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dotázané ženy nejčastěji uvedly jako nejvyšší dokončené vzdělání středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Zhruba třetina dotázaných žen uvedla, že absolvovaly učební obor. Pět respondentek, tedy 12% z celkového počtu dotázaných vystudovalo vysokou školu.

Z šetření vyplývá, že domácí násilí prožívají i ženy, které mají středoškolské a vyšší vzdělání, vzdělání žen nemá tedy významný vliv na výskyt domácího násilí.

### Otázka č. 3

#### Jaké je Vaše socioekonomické postavení?

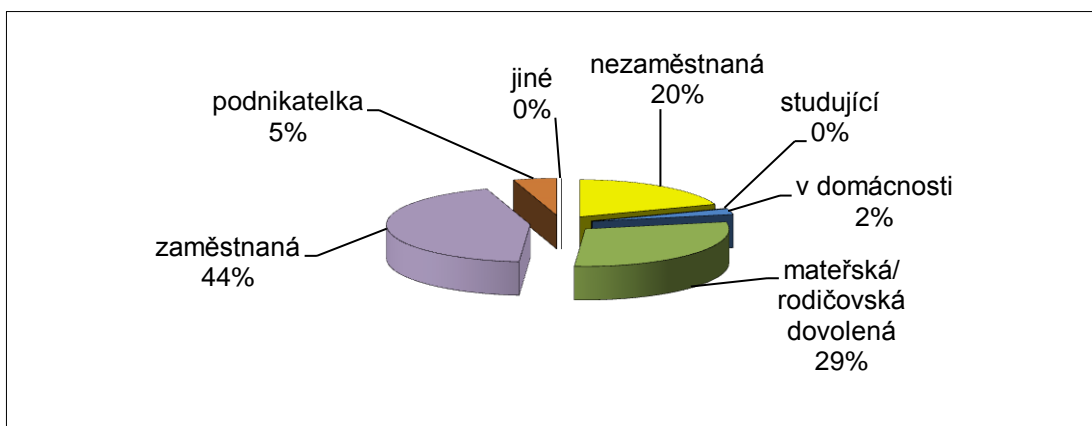
- a) nezaměstnaná
- b) studující
- c) v domácnosti
- d) rodičovská/mateřská dovolená
- e) zaměstnaná
- f) podnikatelka
- g) jiné

**Tabulka č. 5 - Jaké je Vaše socioekonomické postavení?**

postavení	počet	procenta
nezaměstnaná	8	20,00%
studující	0	0,00%
v domácnosti	1	2,00%
mateřská/rodičovská dovolená	12	29,00%
zaměstnaná	18	44,00%
podnikatelka	2	5,00%
jiné	0	0,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 3 – Jaké je Vaše socioekonomické postavení?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V pracovním poměru je dle odpovědí dotázaných žen 44%, 2 ženy z celkového počtu, tedy 5% respondentek uvedlo, že jsou osobami samostatně výdělečně činnými. Ekonomicky závislých žen na partnerovi z dotázaného vzorku je celkem 51%, jedná se o ženy nezaměstnané, na mateřské či rodičovské dovolené a v domácnosti.

Z šetření vyplývá, že domácí násilí nepostihuje pouze ženy ekonomicky oslabené, bez finančních prostředků. Dalo by se předpokládat, že k páchání domácího násilí na ženách je mimo jiné jejich ekonomická závislost na partnerovi, šetření však tuto domněnku zcela nepotvrdilo.

#### Otázka č. 4

##### Jaký je Váš rodinný stav?

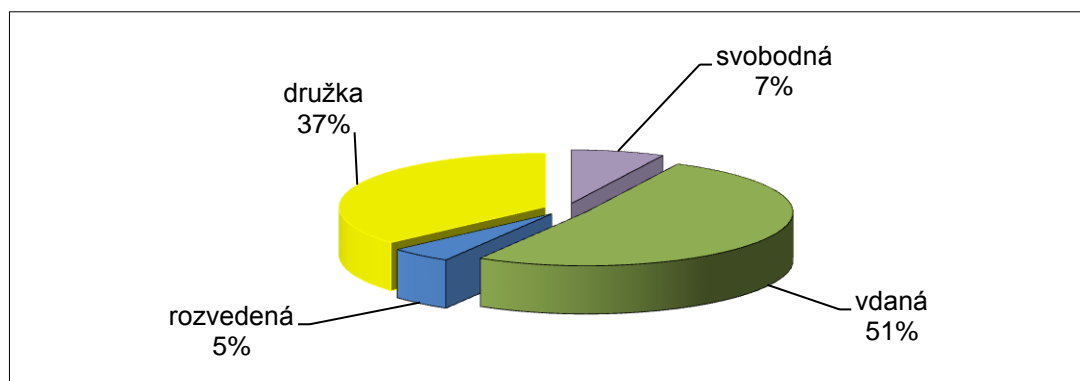
- a) svobodná
- b) vdaná
- c) rozvedená
- d) družka

Tabulka č. 6 - Jaký je Váš rodinný stav?

rodinný stav	počet	procenta
svobodná	3	7,00%
vdaná	21	51,00%
rozvedená	2	5,00%
družka	15	37,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 4 – Jaký je Váš rodinný stav?



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Nejvyšší počet respondentek byly vdané ženy, po nich následují ženy v partnerském vztahu. Z šetření vyplývá, že domácí násilí je páčáno převážně ve stálých manželských či partnerských vztazích.

### Otázka č. 5

**Jaká je doba trvání Vašeho manželského/partnerského vztahu?**

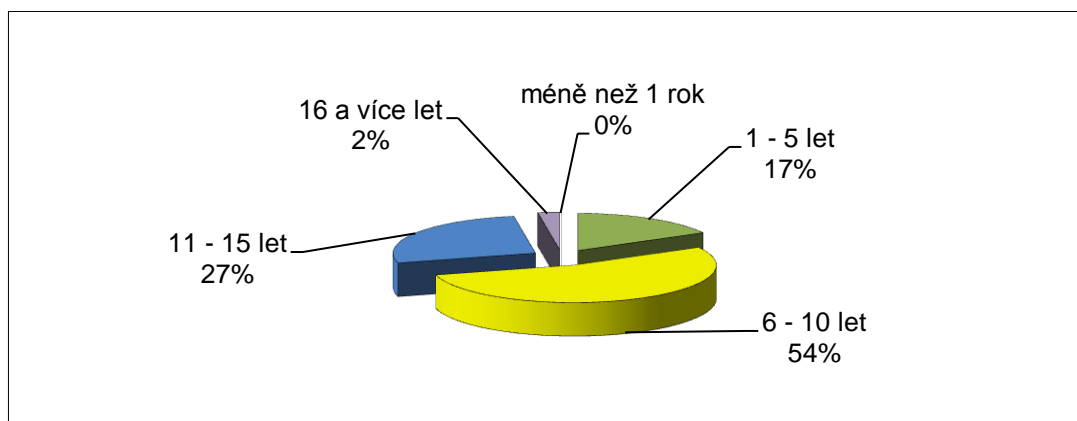
- a) méně než 1 rok
- b) 1 – 5 let
- c) 6 – 10 let
- d) 11 – 15 let
- e) 16 a více let

**Tabulka č. 7 - Jaká je doba trvání Vašeho manželského/partnerského vztahu?**

dobu trvání	počet	procenta
méně než 1 rok	0	0,00%
1 - 5 let	7	17,00%
6 - 10 let	22	54,00%
11 - 15 let	12	38,00%
16 a více let	0	0,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 5 - Jaká je doba trvání Vašeho manželského/partnerského vztahu?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z šetření vyplývá, že doba trvání vztahu respondentek je v největší míře zastoupena v rozmezí od 6 do 15 let. Jedná se tedy o vztahy dlouhodobé.

Poměrně dlouhá doba trvání vztahu poukazuje na možnost, že respondentky setrvaly s agresorem i přes probíhající násilí.



### Otázka č. 6

**Jaký je počet společně vychovávaných dětí?**

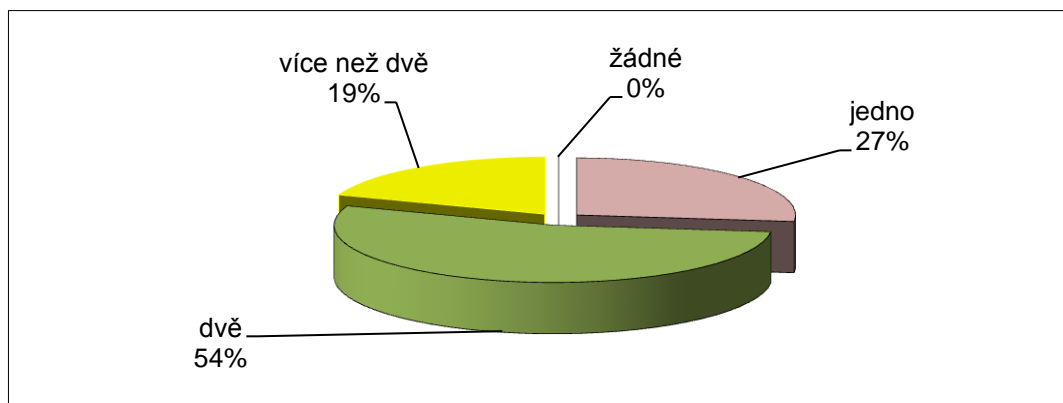
- a) žádné
- b) jedno
- c) dvě
- d) více než dvě

**Tabulka č. 8 - Jaký je počet společně vychovávaných dětí?**

počet dětí	počet	procenta
žádné	0	0,00%
jedno	11	27,00%
dvě	22	54,00%
více než dvě	8	19,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 6 – Jaký je počet společně vychovávaných věcí?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z odpovědí respondentek vyplývá, že více než polovina z nich vychovává se svým manželem či partnerem dvě děti. Osm z nich uvedlo, že má více než dvě děti. Nelze s jistotou určit, zda násilí v rodině probíhalo již před narozením dětí, či kolika dětem je agresor biologickým otcem. Dotaz byl formulován na počet společně vychovávaných dětí, a proto lze předpokládat, že některé z dětí se narodily do již narušeného vztahu.

### Otázka č. 7

#### Jaký je počet obyvatel místa Vašeho bydliště?

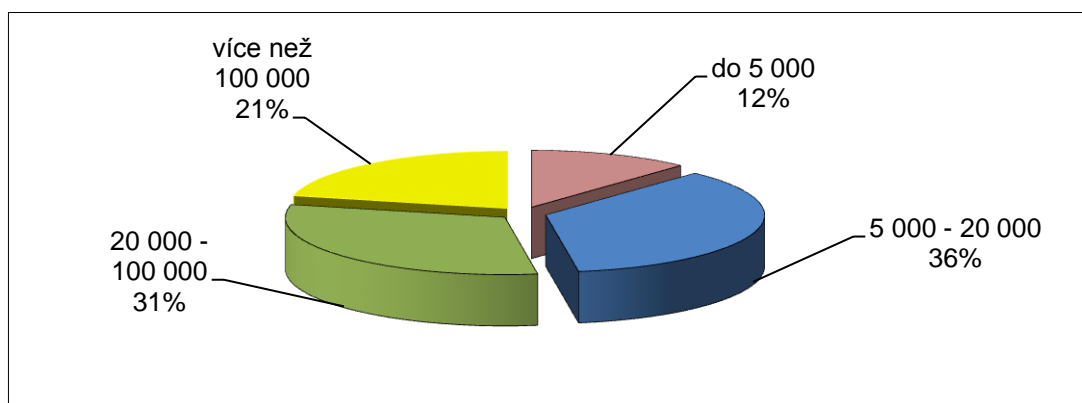
- a) do 5000 obyvatel
- b) 5000 – 20 000 obyvatel
- c) 20 000 – 100 000 obyvatel
- d) více než 100 000 obyvatel

**Tabulka č. 9 - Jaký je počet obyvatel místa Vašeho bydliště?**

počet obyvatel	počet	procenta
do 5 000	5	12,00%
5 000 - 20 000	15	36,00%
20 000 - 100 000	13	31,00%
více než 100 000	9	21,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 7 – Jaký je počet obyvatel místa Vašeho bydliště?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Největší počet respondentek udal počet obyvatel místa jejich bydliště mezi 5 - 20 tis., následují ženy pocházející z měst do 100 000 obyvatel, tzn., že celkem 67% žen pochází z větších a velkých měst.

Z odpovědí dotázaných žen vyplývá, že domácí násilí se ve větší míře odehrává v anonymitě měst s větším počtem obyvatel.

## Zkušenosti s domácím násilím

### Otázka č. 8

#### Jaký typ násilí agresor nejčastěji užíval?

- a) psychické násilí (vyhrožování, ponižování, zastrašování, kontrola, zákazy, nadávky apod.)
- b) fyzické násilí (strkání, pevné sevření, tahání za vlasy, facky, úderý pěstí, škrcení, útok nožem či pistolí apod.)
- c) sociální (odepírání návštěv příbuzných, přátel, zakazování výkonu zaměstnání, kontrola telefonátu apod.)
- d) sexuální násilí (pokus o znásilnění či znásilnění nebo jiné sexuální násilí)
- e) ekonomické násilí (poskytování minimálních nebo žádných finančních prostředků na provoz domácnosti, zákaz pracovat apod.)
- f) stalking

**Tabulka č. 10 - Jaký typ násilí agresor nejčastěji užíval?**

typ násilí	počet	procenta 100% = 41 respondentek
psychické	41	100,00%
fyzické	21	51,00%
sociální	31	76,00%
sexuální	13	32,00%
ekonomické	33	80,00%
stalking	7	17,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z tabulky vyplývá, že 100% dotázaných žen pociťovalo násilí psychické. V poměrně vysoké míře je zastoupeno i násilí ekonomické, ve smyslu omezování přístupu k finančním zdrojům a násilí sociální. Fyzické násilí není tak časté, jak by se dalo předpokládat, uvedla ho polovina respondentek.

Je zřejmé, že každá žena, na které je páčáno domácí násilí, trpí psychickou újmou bez ohledu na to, jakého dalšího druhu domácího násilí se agresivní partner dopouští.

#### Otázka č. 9

**Byla jste svědkem nebo obětí domácího násilí v dětství?**

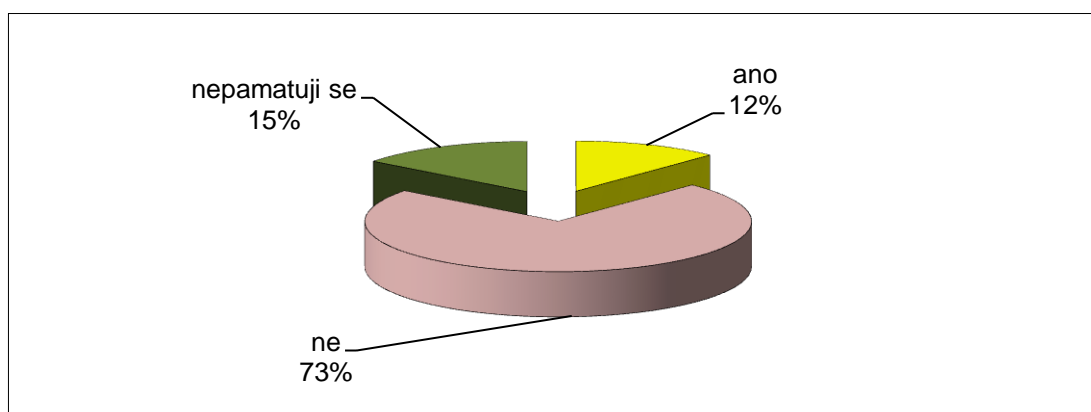
- a) ano
- b) ne
- c) nepamatuji se

**Tabulka č. 11 - Byla jste svědkem nebo obětí domácího násilí v dětství?**

domácí násilí v dětství	počet	procenta
ano	5	12,00%
ne	30	73,00%
nepamatuji se	6	15,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 8 – Byla jste svědkem nebo obětí domácího násilí v dětství?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Téměř tři čtvrtiny respondentek, tedy 73% uvedlo, že v dětství neměly zkušenost s domácím násilím. Z šetření vyplývá, že většina dotázaných žen přišla do styku s domácím násilím až v dospělém věku.

### Otázka č. 10

Měla jste v průběhu incidentů pocit, že je Váš život v ohrožení?

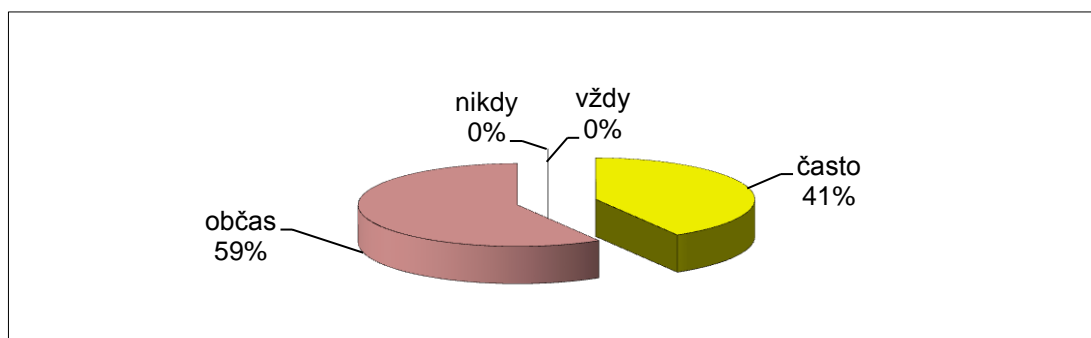
- a) vždy
- b) často
- c) občas
- d) nikdy

Tabulka č. 12 - Měla jste v průběhu incidentů pocit, že je Váš život v ohrožení?

ohrožení	počet	procenta
vždy	0	0,00%
často	17	41,00%
občas	24	59,00%
nikdy	0	0,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 9 – Měla jste v průběhu incidentů pocit, že je Váš život v ohrožení?



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Všechny respondenty uvedly, že měly obavy o svůj život v průběhu incidentů. Odpovědi jsou odlišné pouze v subjektivním posouzení žen, jak často a v jaké míře se cítily ohrožené.

### Otázka č. 11

**Probíhalo domácí násilí většinou pod vlivem návykových látek?**

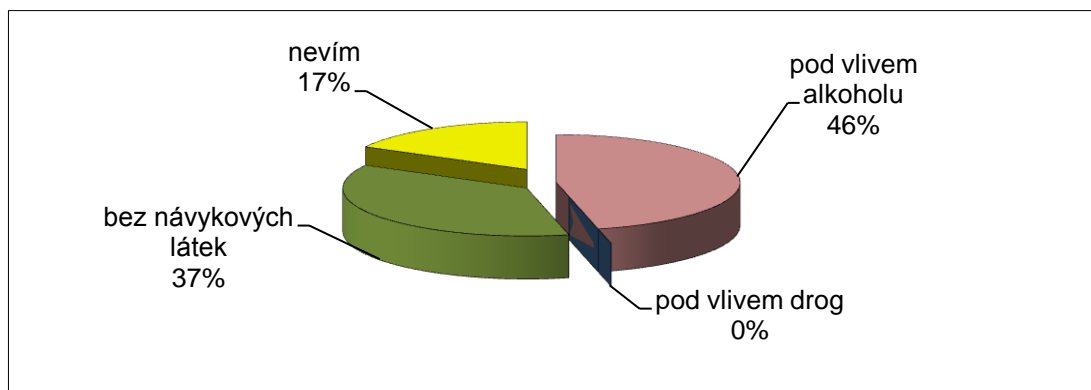
- a) pod vlivem alkoholu
- b) pod vlivem drog
- c) bez vlivu návykových látek
- d) nevím

**Tabulka č. 13 - Probíhalo domácí násilí většinou pod vlivem návykových látek?**

násilí	počet	procenta
pod vlivem alkoholu	19	46,00%
pod vlivem drog	0	0,00%
bez návykových látek	15	37,00%
nevím	7	17,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 10 – Probíhalo domácí násilí většinou pod vlivem návykových látek?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z tabulky vyplývá, že vliv návykových látek je na páčání domácího násilí zastoupen zhruba u poloviny dotázaných žen. Dotazy byly směřované na požívání alkoholu a drog u agresorů, přičemž alkohol byl, dle odpovědí respondentek, zastoupen v poměrně vysoké míře 45%.

### Otázka č. 12

#### Kde se násilí nejčastěji odehrávalo?

- a) doma
- b) na veřejnosti
- c) na pracovišti
- d) jinde

**Tabulka č. 14 - Kde se násilí nejčastěji odehrávalo?**

místo	počet	procenta 100\% = 41 respondentek
doma	41	100,00%
na veřejnosti	4	10,00%
na pracovišti	0	0,00%
jinde	7	17,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tak, jak lze předpokládat, všechny respondentky uvedly, že domácí násilí na nich bylo páčáno doma, tedy v soukromí s vyloučením veřejnosti. Pouze 4 ženy odpověděly, že násilí prožívaly nejen doma, ale i na veřejnosti.

Z šetření vyplývá, že domácí násilí je jev, který je v převážné většině veřejnosti skrytý a agresor jej praktikuje většinou v soukromí.

### Otázka č. 13

#### Byly děti svědky domácího násilí?

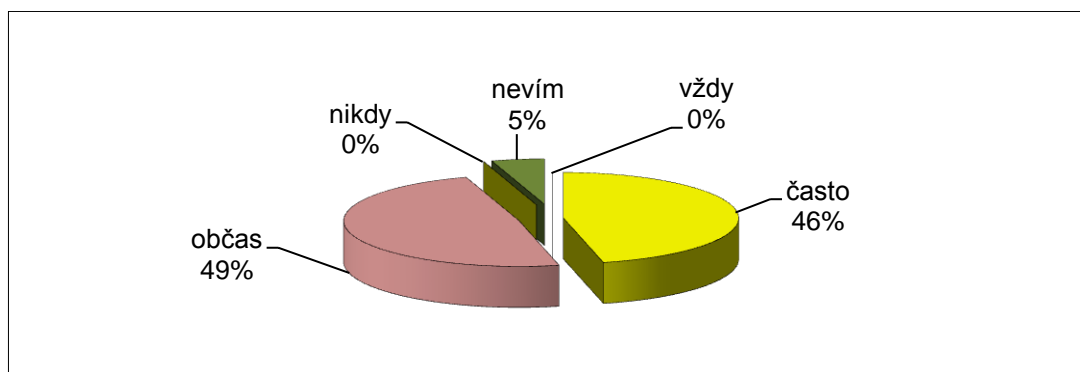
- a) vždy
- b) často
- c) občas
- d) nikdy
- e) nevím

**Tabulka č. 15 - Byly děti svědky domácího násilí?**

děti jako svědci	počet	procenta
vždy	0	0,00%
často	19	46,00%
občas	20	49,00%
nikdy	0	0,00%
nevím	2	5,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 11 – Byly děti svědky domácího násilí?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Šetření ukázalo, že děti jsou téměř vždy přítomny domácímu násilí páchaného na ženách, 46% dotázaných žen odpovědělo, že děti byly přítomny často a téměř polovina respondentek 49% uvedla, že občas. Celkem tedy 95% dětí bylo, dle subjektivního posouzení respondentek, někdy nebo často přítomno násilí páchaného na matce. Jde o velmi vysoké číslo, které je alarmující. Bylo by namístě poskytnout těmto dětem psychologickou péči a sociální podporu.



#### Otázka č. 14

##### Jak časté byly ataky domácího násilí?

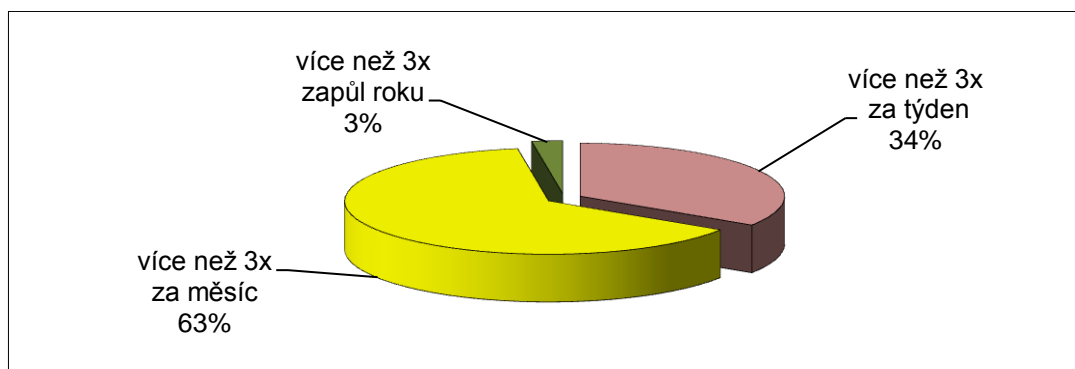
- a) více než 3x za týden
- b) více než 3x za měsíc
- c) více než 3x za půl roku
- d) více než 3x za rok
- e) incident byl ojedinělý

**Tabulka č. 16 - Jak časté byly ataky domácího násilí?**

ataky	počet	procenta
více než 3x za týden	14	34,00%
více než 3x za měsíc	26	63,00%
více než 3x za půl roku	1	3,00%
více než 3x za rok	0	0,00%
incident byl ojedinělý	0	0,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 12 – Jak časté byly ataky domácího násilí?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření ukázalo četnost výskytu domácího násilí, 63% žen uvedlo, že jsou svými partnery týrány více než 3x za měsíc a 34%, tedy 14 žen z celkového počtu respondentek uvádí domácí násilí více než 3x za týden.

V otázce nebylo specifikováno, jaké druhy násilného chování oběti prožívají, bylo zcela na ženách, aby posoudily, jak často se cítí být týrány.

### Otázka č. 15

#### Jak dlouho trvalo domácí násilí?

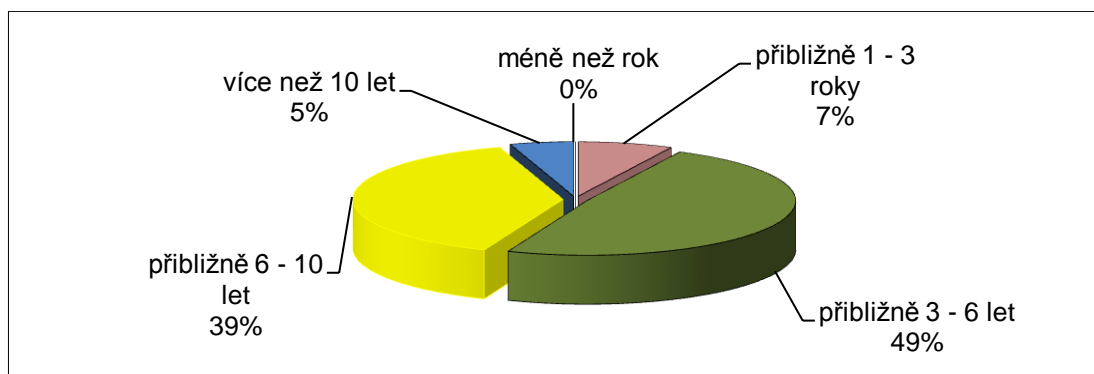
- a) méně než rok
- b) přibližně 1 rok – 3 roky
- c) přibližně 3 – 6 let
- d) přibližně 6 – 9 let
- e) více

**Tabulka č. 17 - Jak dlouho trvalo domácí násilí?**

doba trvání domácího násilí	počet	procenta
méně než rok	0	0,00%
přibližně 1 - 3 roky	3	7,00%
přibližně 3 - 6 let	20	49,00%
přibližně 6 - 10 let	16	39,00%
více než 10 let	2	5,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 13 – Jak dlouho trvalo domácí násilí?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Šetření ukazuje na dlouhodobé prožívání domácího násilí dotázaných žen. U téměř poloviny, tedy 49% respondentek trvá násilí mezi 3 a 6 lety a u 39% násilí přetrvává až 10 let.

Z výsledků vyplývá, že týrané ženy setrvávají a agresorem po značně dlouhou dobu, než jsou schopny podniknout určité kroky k zamezení domácího násilí.

### Otázka č. 16

**Svěřila jste se někomu blízkému s domácím násilím?**

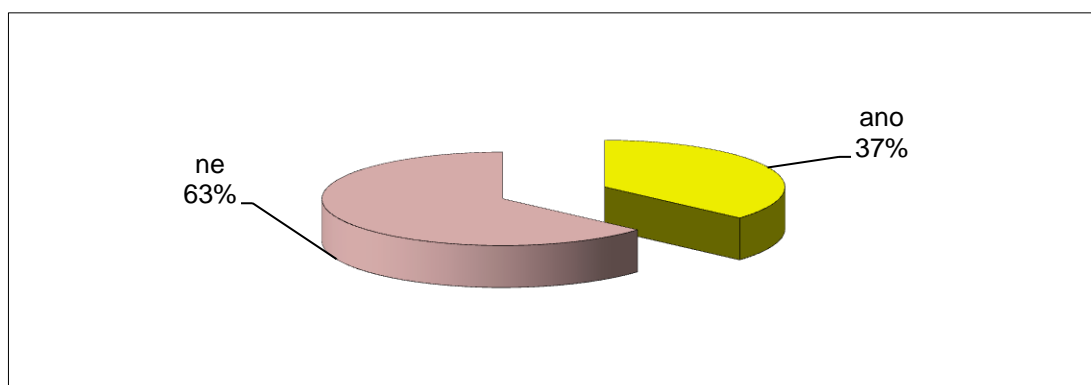
- a) Ano
- b) Ne

**Tabulka č. 18 - Svěřila jste se někomu blízkému s domácím násilím?**

svěření se s domácím násilím	počet	procenta
ano	15	37,00%
ne	26	63,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 14 – Svěřila jste se někomu blízkému s domácím násilím?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dvacet šest respondentek, tedy 63% z celkového počtu uvedlo, že se s domácím násilím nikomu nesvěřily, 37% dotázaných žen o problému domácího násilí někoho blízkého informovalo, zásadní však je, zda po odhalení problému došlo k řešení domácího násilí.

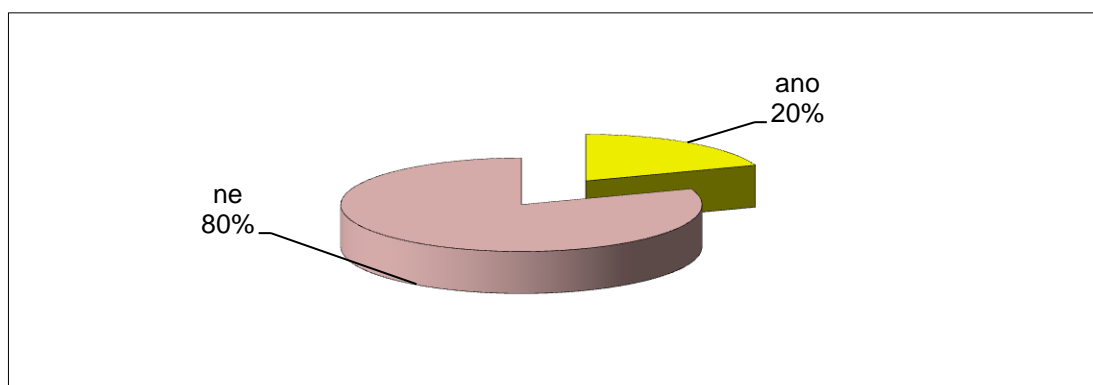
**Otázka č. 17****Ohlásila jste domácí násilí na policii?**

- a) Ano
- b) Ne

**Tabulka č. 19 - Ohlásila jste domácí násilí na policii?**

ohlášení na policii	počet	procenta
ano	8	20,00%
ne	33	80,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 15 – Ohlásila jste domácí násilí na policii?**

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Výsledky v tabulce uvádějí 80% žen, které domácí násilí neohlásily policii. Pouze osm respondentek z celkového počtu dotázaných žen se na policii obrátilo. Důvody neohlášení incidentu jsou uvedeny v tabulce č. 18.

### Otázka č. 18

**Pokud jste incident neohlásila, nebo jste se nesvěřila, tak z jakého důvodu?**

- a) obava z dalšího násilí,
- b) nevěřila jsem v pomoc
- c) jiné důvody

**Tabulka č. 20 - Z jakého důvodu jste násilí neohlásila?**

důvod neohlášení	počet	procenta 100% = 33 respondentek
obava z dalšího násilí	33	100,00%
nevěřila jsem v pomoc	33	100,00%
jiné důvody	6	13,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dotaz navazuje na otázku č. 17. V tomto případě je celkový počet respondentek třicet tři, jedná se o ženy, které nenahlásily domácí násilí na policii. Otázka je rozčleněna do tří nabízených možností, které upřesňují důvody neohlášení incidentů na policii.

Všechny respondenty uvedly jako důvod obavu z dalšího násilí a skutečnost, že nevěřily v pomoc. Jiné důvody, nebyly respondentkami specifikované.

Z šetření vyplývá, že dotázané ženy měly malou důvěru v policii, nebyly si jisté, zda by žádosti o pomoc bylo vyhověno a zda by byla účinná.

### Otázka č. 19

**Jak jste byla spokojená s řešením domácího násilí policií?**

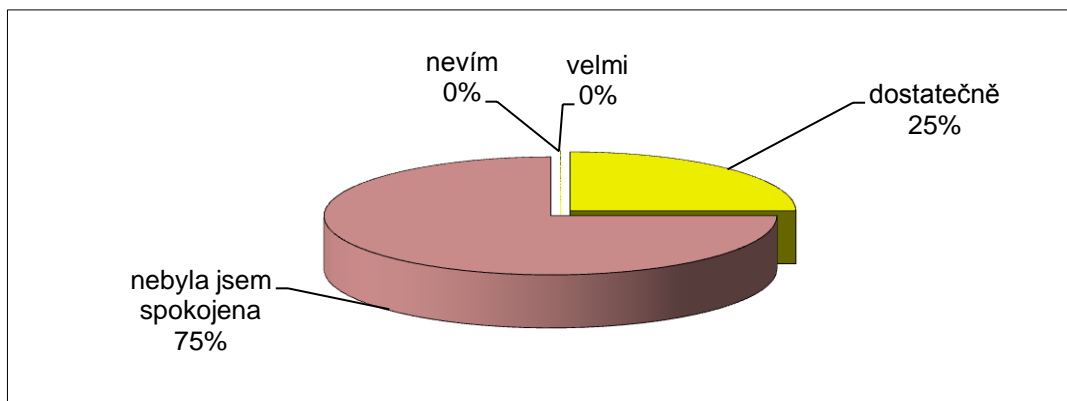
- a) velmi
- b) dostatečně
- c) nebyla jsem spokojena
- d) nevím

**Tabulka č. 21 - Jak jste byla spokojená s řešením domácího násilí policií?**

spokojenost s řešením	počet	procenta 100\% = 8 respondentek
velmi	0	0,00%
dostatečně	2	25,00%
nebyla jsem spokojena	6	75,00%
nevím	0	0,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 16 – Jak jste byla spokojená s řešením domácího násilí policií?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V tomto případě je celkový počet respondentek osm, dle odpovědí na otázku č. 17, ve které pouze osm žen odpovědělo na dotaz, zda ohlásily incidenty na policii, kladně. Z těchto osmi respondentek šest odpovědělo, že nebyly s řešením policie spokojeny a dvě ženy uvedly spokojenost pouze dostatečnou.

### Otázka č. 20

**Z jakého důvodu jste i přes opakované násilí zůstávala ve vztahu?**

- a) neměla jsem kam jít
- b) obávala jsem se, že přijdu o děti
- c) byla jsem na manželovi/partnerovi ekonomicky závislá
- d) měla jsem strach z budoucnosti
- e) věřila jsem, že se změní
- f) vyhrožoval, sebevraždou když odejdu
- g) vyhrožoval mně nebo dětem zabitím
- h) jiné důvody

**Tabulka č. 22 - Z jakého důvodu jste i přes opakované násilí zůstávala ve vztahu?**

důvod setrvání	počet	procenta 100\% = 41 respondentek
neměla jsem kam jít	39	95,00%
obava o ztrátu dětí	41	100,00%
ekonomická závislost	21	51,00%
strach z budoucnosti	41	100,00%
věřila jsem, že se změní	16	39,00%
vyhrožoval sebevraždou	5	12,00%
vyhrožoval mně nebo dětem zabitím	8	20,00%
jiné důvody	2	5,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Respondentky si mohly vybrat z několika možných odpovědí, bylo možné uvést i více možností. 100% byla zastoupena odpověď obava z budoucnosti a strach o ztrátu dětí, těsně následované odpovědí neměla jsem kam jít v 95%.. Více než polovina dotázaných uvedla ekonomickou závislost a 39% žen věřilo ve změnu chování manžela/partnera.

### Otázka č. 21

#### Jaký byl důvod odchodu od manžela/partnera?

- a) pomoc od jiných osob či organizací
- b) nový partner
- c) už jsem násilí nechtěla dál snášet
- d) začala jsem být ekonomicky nezávislá
- e) jiné důvody

**Tabulka č. 23 - Jaký byl důvod odchodu od manžela/partnera?**

důvod odchodu	počet	procenta 100\% = 41 respondentek
pomoc od jiných osob či organizací	17	41,00%
nový partner	2	6,00%
nechtěla jsem násilí dál snášet	41	100,00%
začala jsem být ekonomicky nezávislá	6	19,00%
jiné důvody	5	16,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Respondentky vybíraly z několika odpovědí, mohly je navzájem kombinovat. Nejčastější důvod odchodu od násilného partnera bylo rozhodnutí přestat dál snášet domácí násilí. Z tabulky vyplývá, že tento důvod odchodu byl pro týrané ženy zásadní. Dalším důvodem, zastoupeným necelou polovinou respondentek, bylo poskytnutí pomoci od jiných osob.



### Otázka č. 22

**Prožívala jste domácí násilí i s jinými životními partnery?**

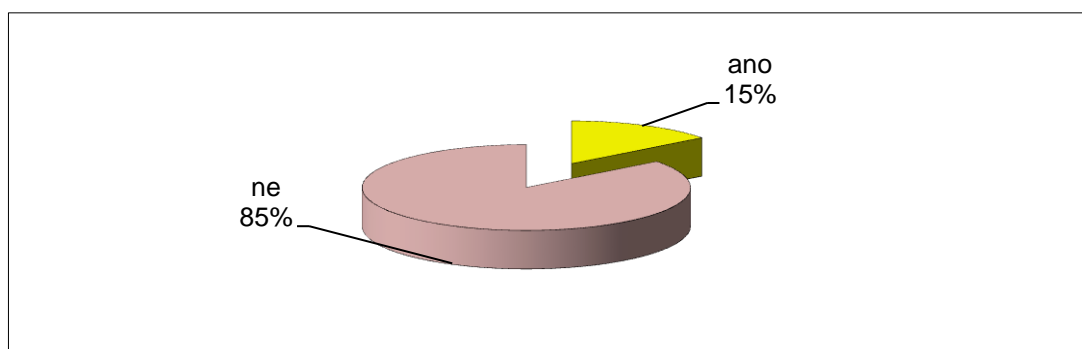
- a) ano
- b) ne

**Tabulka č. 24 - Prožívala jste domácí násilí i s jinými životními partnery?**

násilí s jinými partnery	počet	procenta
ano	6	15,00%
ne	35	85,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 17 – Prožívala jste domácí násilí i s jinými životními partnery?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Respondentky odpověděly na tuto otázku ve většině případů záporně, tedy 85% z celkového počtu dotázaných žen neprožilo domácí násilí s jinými partnery.

### Otázka č. 23

**Využil Váš partner odbornou pomoc pro řešení agresivního chování?**

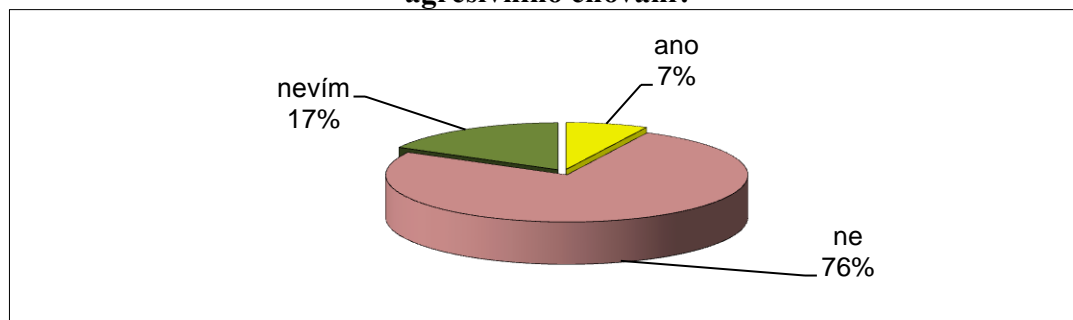
- a) ano
- b) ne
- c) nevím

**Tabulka č. 25 - Využil Váš partner odbornou pomoc pro řešení agresivního chování?**

využil partner pomoc	počet	procenta
ano	3	7,00%
ne	31	76,00%
nevím	7	17,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 18 – využil Váš partner odbornou pomoc pro řešení agresivního chování?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z šetření je patrné, že převážná většina mužů nevyužila možnosti odborné pomoci k zamezení agresivního chování. Důvody nevyužití pomoci nejsou udány.

#### Otázka č. 24

##### Věděla jste co dělat v případě domácího násilí?

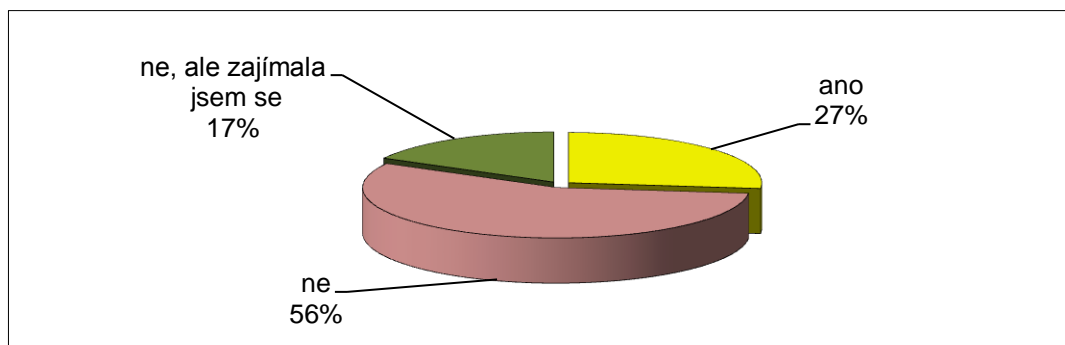
- a) ne, nevěděla jsem co dělat
- b) ano, věděla jsem co dělat a kam se obrátit
- c) nevěděla, ale v průběhu doby jsem si sama zjistila co dělat a kam se obrátit o pomoc

**Tabulka č. 26 - Věděla jste co dělat v případě domácího násilí?**

<b>věděla jste co dělat</b>	<b>počet</b>	<b>procenta</b>
ano	11	27,00%
ne	23	56,00%
ne, ale zajímala jsem se o to	7	17,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 19 – Věděla jste co dělat v případě domácího násilí?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Respondentky odpověděly na otázku kladně ve 27% případů, přesto lze předpokládat, že ač měly znalost jak postupovat v případě domácího násilí, své znalosti nevyužily. Většina respondentek nevěděla jak se zachovat v případě domácího násilí, z šetření vyplývá, že ženy jsou poměrně málo informované o možnostech řešení v případě domácího násilí.

### Otázka č. 25

#### Co pro Vás znamenalo domácí násilí?

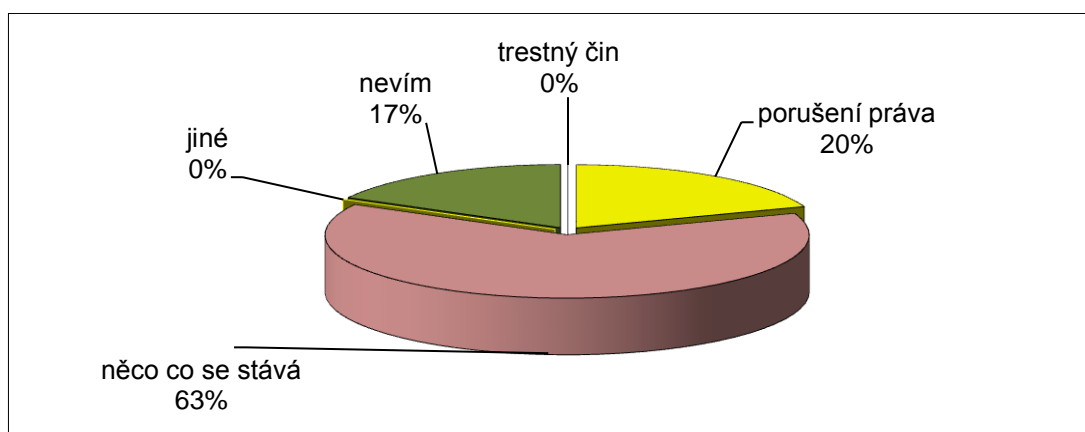
- a) trestný čin
- b) pouhé porušení práva
- c) za něco co se stává
- d) jiné
- e) nevím

**Tabulka č. 27 - Co pro Vás znamenalo domácí násilí?**

co pro vás násilí znamenalo	počet	procenta
trestný čin	0	0,00%
porušení práva	8	20,00%
něco, co se stává	26	63,00%
jiné	0	0,00%
nevím	7	17,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

**Graf č. 20 – Co pro Vás znamenalo domácí násilí?**



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z šetření vyplývá, že poměrně vysoký počet týraných žen považuje násilí za situaci, která není výjimečná a běžně se stává. I toto může být důvodem setrvání u partnera po dlouhou dobu, než se ženy rozhodnout partnera opustit. Pokud mají pocit, že se jedná o běžný jev, mohou si myslet, že s jiným partnerem by prožívaly totéž.

## 8 Shrnutí výsledků šetření

Praktická část bakalářské práce poodhaluje náhled žen prožívajících domácí násilí na tento jev.

Na základě odpovědí respondentek v dotazníkovém šetření týkajícího se domácího násilí bylo vypracováno zhodnocení předem stanovených předpokladů. Pro výsledné zhodnocení bylo vycházeno také z anamnestických spisů několika týraných žen, které jsou klientkami některých organizací zabývajících se domácím násilím. K nahlédnutí studentům do spisů byl dán klientkami souhlas.

Týrané ženy jsou si vědomy rozdílu mezi partnerskými neshodami a konflikty a domácím násilím. Jedna z týraných žen se vyjádřila ve smyslu, že konflikt je proti domácímu násilí „pouhá dětská hra“. Většina těchto žen má zkušenost, že lepší je neodporovat a partnerovi se podřídít. Je zřejmé, že ženám nejvíce ubližuje psychické týrání, související s různými příkazy, ponižováním či vyhrožováním. Velmi ponižující pro ženy je situace, kdy musely prosit svého partnera o peníze na domácnost.

Co se týká násilí fyzického, u převážné většiny žen nedosáhlo takové míry, aby vyhledaly lékařské ošetření. Převážně mělo charakter strkání, držení či fackování, agresori si však většinou dávali velký pozor, aby neublížili přespříliš. Ve spojitosti fyzického násilí s psychickým však ženy vyjadřovaly v některých případech obavy o svůj život.

Z šetření lze usoudit, že převážná většina žen se s domácím násilím setkala až v partnerském vztahu, tedy v dospělém věku. Všechny dotázané ženy prožívaly psychické násilí, nejčastěji ve spojitosti s jinými druhy násilí. Poměrně značně bylo zastoupeno násilí sociální a ekonomické a samozřejmě násilí fyzické. Fyzické násilí pociťovaly ženy jako ohrožující, ač žádná z dotázaných žen nemusela vyhledat lékařskou pomoc. Strach, který prožívaly, byl násoben strachem o své děti.

Některé z žen se dle spisové dokumentace vyjádřily, že nevěděly, že se jedná o domácí násilí a nevyhodnotily správně, kdy konflikty přešly v domácí násilí.

Všechny respondentky už byly ve stádiu odchodu od partnera, uvědomily si svou situaci negativní jak pro sebe tak pro své děti a dokázaly udělat zásadní kroky ke změně svého života.

## 8.1 Zhodnocení stanovených předpokladů

### Předpoklad č. 1

**Lze předpokládat, že 70 % respondentek uvádí zkušenosti s psychickým týráním.**

Na dotaz, zda respondentky prožívaly v průběhu domácího násilí také násilí psychické, odpověděly všechny dotázané ženy kladně, tzn., že 100% oslovených žen trpělo psychickým násilím.

*Lze konstatovat, že předpoklad č. 1 dotazníkové šetření se potvrdilo*

### Předpoklad č. 2

**Lze předpokládat, že 60 % respondentek uvádí zkušenosti s fyzickým týráním.**

Fyzické násilí bylo dle odpovědí respondentek zastoupeno v domácím násilí 51%, což je zhruba polovina dotázaných žen. Musíme však vcházet z toho, že počet respondentek nebyl tak vysoký, aby mohl být tento předpoklad zcela potvrzen či vyloučen. Z výsledného šetření lze tedy konstatovat, že fyzické násilí je v domácím násilí zastoupeno v nezanedbatelné míře, není však natolik rozšířené, jak je předpokládáno. Respondentky častěji uvedly násilí ekonomické a sociální ve spojitosti s násilím psychickým.

*Lze konstatovat, že předpoklad č. 2 nebyl dotazníkovým šetřením zcela potvrzen.*

### Předpoklad č. 3

**Lze předpokládat, že více než 60% respondentek setrvává s agresorem.**

Zásadní pro zhodnocení tohoto předpokladu byly odpovědi respondentek na otázku č. 15, a to „Jak dlouho trvalo domácí násilí“. 49% žen odpovědělo, že s agresorem zůstaly i přes prožívané domácí násilí 3 - 6 let, 39% zůstalo ve vztahu 6 - 10 let a dvě ženy z celkového počtu, tedy 5% ještě déle, než 10 let.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že ženy zůstávají s agresory po značně dlouhou dobu trvání domácího násilí, než se odhodlají k řešení své situace.

*Výše uvedené údaje poukazují na potvrzení předpokladu č. 3.*

## Závěr

*„Příroda tomu chtěla, aby ženy byly našimi otrokyněmi... ony jsou naším vlastnictvím, ne my jejich. Patří nám, stejně jako stromy plodící ovoce patří sadaři. Co je to za šílenou myšlenku požadovat rovnoprávnost pro ženy. Ženy nejsou nic jiného, než stroje na výrobu dětí.“*

*Napoleon Bonaparte*

Výše uvedený citát poukazuje, jakým způsobem po velmi dlouhou dobu nazírali muži na ženy. Současná doba vyvíjí značné tendence tento názor radikálně změnit, bohužel však pouze v určité části světa. Česká republika patří mezi státy, které mají snahu o vykořenění domácího násilí ze společnosti.

Po dlouhou dobu bylo domácí násilí v České republice tabuizováno, stálo na pokraji zájmu veřejnosti i státních institucí. Bylo chápáno jako věc ryze soukromá, což odrážel i tehdejší právní řád, kdy agresivní chování bylo postižitelné pouze v mezích přestupkového zákona. Trestněprávní postih byl uplatňován jen v těch nejzávažnějších případech. Změna trestního zákona a celkového náhledu na problematiku domácího násilí je značným přínosem pro společnost, ve které se různé druhy forem domácího násilí stále vyskytují. Trestní postihy domácího násilí jsou bezesporu mementem pro agresory a nadějí pro oběti.

Na domácí násilí je nutné pohlížet jako na nežádoucí patologický jev společnosti a je třeba k němu zaujmout odpovídající postoj. Legislativní právní úprava dává v současnosti více možností potrestání pachatele dopouštějícího se domácího násilí. Domácí násilí bylo zahrnuto mezi trestné činy při novelizaci Trestního zákona č. 140/1961 Sb., v roce 2004, kterou bylo zavedeno ustanovení postihující týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Na tento postih navázal zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, a ve kterém je ustanoveno nové opatření, a to institut vykazání pachatele policií z domu na určitou, časově omezenou dobu. Od 1. 1. 2011 je v platnosti nový Trestní zákoník č. 40/2010 Sb., který nahradil již zastaralý trestní zákon z roku 1961 a v mnoha případech rozšířil či pozměnil ustanovení, která se týkala i trestných činů, vztahujících se k oblasti domácího násilí.

Řešení domácího násilí je ve své podstatě velmi složitý problém, neboť domácí násilí se týká mnoha aspektů společnosti. Právní postih domácího násilí je

krok správným směrem, měl by však být účinný a efektivní. Na včasné pomoci obětem závisí jejich psychické i fyzické zdraví, u dětí se jedná o celý jejich další průběh života. Neměl by to být však krok jediný, nezbytnou podmínkou k eliminaci domácího násilí je přijetí komplexního a zároveň flexibilního systémového opatření, které by bylo schopno reagovat na různé druhy této formy násilí. Jednou z podmínek funkčnosti tohoto systému je také nastavení koordinace a vzájemné úzké spolupráce státních i nestátních zainteresovaných institucí.

Prosazení změn je nutné nejen v systému činností institucí, ale také v přístupu jednotlivců a v dostatečné informovanosti veřejnosti. Společnost musí dát jasně najevo netoleranci k domácímu násilí, čímž se zamezí dalším nastupujícím generacím v pokračování laxního přístupu k této závažné problematice. V České republice je již osvětová činnost zavedena a po určitou dobu probíhá, neboť „pouze ten, kdo pochopí podstatu tohoto jevu, jeho vývoj, pozici týrané osoby, je schopen na domácí násilí adekvátně a bez předsudků reagovat“. (Huňková, Vaňková a kol., 2004, s. 141)



## Seznam použitých informačních zdrojů

BEDNÁŘOVÁ Z. aj., 2009, *Domácí násilí, Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*, První vydání, Praha, Acorus, ISBN 978-80-254-5422-0

BULLETIN ADVOKACIE, 2007, č. 10, *Domácí násilí a tzv. vykázaní – nový institut právního řádu ČR*, Praha, Grafotechna print, ISSN 1210-6348

BUSKOTTE A., 2008, *Z pekla ven, žena v domácím násilí*, První vydání, Brno, Computer Press a.s., ISBN 978-80-251-1786-6

ČÍRTKOVÁ, L., 2002, *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*, Praha, Bílý kruh bezpečí, ISBN 80-86284-19-0

ČÍRTKOVÁ, L., 2004, *Forenzní psychologie*. První vydání, Plzeň, Aleš Čeněk, ISBN 80-86473-86-4

ČÍRTKOVÁ L., 2008, *Moderní psychologie pro právníky*, První vydání, Praha, Grada Publishing a.s., ISBN 978-80-247-2207-8

ČÍRTKOVÁ L., 2008, Ohrožené osoby (včetně dětí), typologie, priority intervence, v *Domáce násilie – nová prax a nová legislativa v Európe*, Bratislava, Bratislavská vysoká škola práva, ISBN 978-80-88-931-96-6

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ P. a kol., 2007, *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, První vydání, Praha, Grada, ISBN 978-80-247-2014-2.

FROMM, E., 2007, *Anatomie lidské destruktivity*. První vydání, Praha: Aurora, ISBN 978-80-7299-089-4

HALLER B., 2008, 10 Years of Protection against Domestic Violence in Austria Law Bridgit, v *Domáce násilie – nová prax a nová legislativa v Európe*, Bratislava, Bratislavská vysoká škola práva, ISBN 978-80-88-931-96-6

HUŇKOVÁ M., VOŇKOVÁ J., 2004, *Domácí násilí v ČR z pohledu práva*, První vydání, Mimoň, Tiskárna Ralsko s.r.o., ISBN v knize neuvedeno

JAUK B., 2008, The Austrian Federal Act on the protection against Domestic Violence, v *Domáce násilie – nová prax a nová legislativa v Európe*, Bratislava, Bratislavská vysoká škola práva, ISBN 978-80-88-931-96-6

KLÁTIK J., 2008, Právne a kriminologické aspekty domáceho násilia, v *Domáce násilie – nová prax a nová legislativa v Európe*, Bratislava, Bratislavská vysoká škola práva, ISBN 978-80-88-931-96-6

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ B., a spol., 2008, *Partnerské násilí*, První vydání, Praha, Linde nakladatelství s.r.o., ISBN 978-80-86131-76-4

PORTEFIELDOVÁ K. M., 1998, *Jak se vyrovnat s následky traumatu*, První vydání, Praha, NLN s.r.o., ISBN 80-7106-262-6

ÚLEHLOVÁ D. a kol., 2009, *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*, První vydání, Brno, Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, ISBN 978-80-7013-502-0

VÁGNEROVÁ M., 2004, *Psychopatologie pro pomáhající profese*, rozšířené a přepracované vydání, Praha, Portál s.r.o., ISBN 80-7178-802-3

VOŇKOVÁ J., DURDÍK T., ŠEVČÍK D., aj., 2007, *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*, První vydání, Praha, Bílý kruh bezpečí, ISBN - 978-80-239-9448-3

VOŇKOVÁ J., SPOUSTOVÁ I., 2008, *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, 2. přepracované vydání, Praha: GEMI s.r.o., ISBN 978-80-903626-7-3

ZÁHORA J., Vývoj právnej úpravy postihujúcej domáce násilie na Slovensku, v *Domáce násilie – nová prax a nová legislativa v Európe*, Bratislava, Bratislavská vysoká škola práva, ISBN 978-80-88-931-96-6

PSYCHLOGIE HELP 24, Články, *Oběti domácího násilí*, Čírtková L., [online], [vid. 23. 1. 2012], Dostupné z: [http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti\\_domaciho\\_nasili](http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti_domaciho_nasili)

# Přílohy

Příloha č. 1

## **Dotazníkové šetření – problematika domácího násilí**

Prosím o vyplnění níže uvedeného dotazníku. Tento dotazník bude sloužit jako podklad pro šetření v rámci praktické části mé bakalářské práce „Domácí násilí na ženách“.

Dotazníkové šetření je zcela anonymní, získaná data budou využita pouze pro vypracování bakalářské práce.

Odpovědi, které budou nejlépe vystihovat Vaši situaci, vyberte prosím zakroužkováním příslušné možnosti (můžete jich vybrat i více) u konkrétní otázky.

Pokud žádná z nabízených odpovědí neodpovídá Vaší situaci, prosím o doplnění vlastními slovy.

Předem děkuji za Váš čas a vážím si Vaší ochoty ke spolupráci.

### **Otázka č. 1**

**Jaký je Váš věk?**

- a) 18 – 25
- b) 26 – 40
- c) 41 – 55
- d) vyšší

### **Otázka č. 2**

**Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**

- a) nedokončené základní
- b) základní
- c) vyučení
- d) středoškolské s maturitou
- e) vysokoškolské

**Otázka č. 3**

**Jaké je Vaše socioekonomické postavení?**

- a) nezaměstnaná
- b) studující
- c) v domácnosti
- d) rodičovská/mateřská dovolená
- e) zaměstnaná
- f) podnikatelka
- g) jiné

**Otázka č. 4**

**Jaký je Váš rodinný stav?**

- a) svobodná
- b) vdaná
- c) rozvedená
- d) družka

**Otázka č. 5**

**Jaká je doba trvání Vašeho manželského/partnerského vztahu?**

- a) méně než 1 rok
- b) 1 – 5 let
- c) 6 – 10 let
- d) 11 – 15 let
- e) 16 a více let

**Otázka č. 6**

**Jaký je počet společně vychovávaných dětí?**

- a) žádné
- b) jedno
- c) dvě
- d) více než dvě

**Otázka č. 7**

**Jaký je počet obyvatel místa Vašeho bydliště?**

- a) do 5000 obyvatel
- b) 5000 – 20 000 obyvatel
- c) 20 000 – 100 000 obyvatel
- d) více než 100 000 obyvatel

**Otázka č. 8**

**Jaký typ násilí agresor nejčastěji užíval?**

- a) psychické násilí (vyhrožování, ponižování, zastrašování, kontrola, zákazy, nadávky apod.)
- b) fyzické násilí (strkání, pevné sevření, tahání za vlasy, facky, údery pěstí, škrcení, útok nožem či pistolí apod.)
- c) sociální (odepírání návštěv příbuzných, přátel, zakazování výkonu zaměstnání apod.)
- d) sexuální násilí (pokus o znásilnění či znásilnění nebo jiné sexuální násilí)
- e) ekonomické násilí (poskytování minimálních nebo žádných finančních prostředků na provoz domácnosti, zákaz pracovat apod.)
- f) stalking

**Otázka č. 9**

**Byla jste svědkem nebo obětí domácího násilí v dětství?**

- a) ano
- b) ne
- c) nepamatuji se

**Otázka č. 10**

**Měla jste v průběhu incidentů pocit, že je Váš život v ohrožení?**

- a) vždy
- b) často
- c) občas
- d) nikdy

**Otázka č. 11**

**Probíhalo domácí násilí většinou pod vlivem návykových látek?**

- a) pod vlivem alkoholu
- b) pod vlivem drog
- c) bez vlivu návykových látek
- d) nevím

**Otázka č. 12**

**Kde se násilí nejčastěji odehrávalo?**

- a) doma
- b) na veřejnosti
- c) na pracovišti
- d) jinde

**Otázka č. 13**

**Byly děti svědky domácího násilí?**

- a) vždy
- b) často
- c) občas
- d) nikdy
- e) nevím

**Otázka č. 14**

**Jak časté byly ataky domácího násilí?**

- a) více než 3x za týden
- b) více než 3x za měsíc
- c) více než 3x za půl roku
- d) více než 3x za rok
- e) incident byl ojedinělý

**Otázka č. 15**

**Jak dlouho trvalo domácí násilí?**

- a) méně než rok
- b) přibližně 1 rok – 3 roky
- c) přibližně 3 – 6 let
- d) přibližně 6 – 9 let
- e) více

**Otázka č. 16**

**Svěřila jste se někomu blízkému s domácím násilím?**

- a) Ano
- b) Ne

**Otázka č. 17**

**Ohlásila jste domácí násilí na policii?**

- a) Ano
- b) Ne

**Otázka č. 18**

**Pokud jste incident neohlásila, nebo jste se nesvěřila, tak z jakého důvodu?**

- a) obava z dalšího násilí,
- b) nevěřila jsem v pomoc
- c) jiné důvody

**Otázka č. 19**

**Jak jste byla spokojená s řešením domácího násilí policií?**

- a) velmi
- b) dostatečně
- c) nebyla jsem spokojena
- d) nevím



**Otázka č. 20**

**Z jakého důvodu jste i přes opakované násilí zůstávala ve vztahu?**

- a) neměla jsem kam jít
- b) obávala jsem se, že přijdu o děti
- c) byla jsem na manželovi/partnerovi ekonomicky závislá
- d) měla jsem strach z budoucnosti
- e) věřila jsem, že se změní
- f) vyhrožoval, sebevraždou když odejdu
- g) vyhrožoval mně nebo dětem zabitím
- h) jiné důvody

**Otázka č. 21**

**Jaký byl důvod odchodu od manžela/partnera?**

- a) pomoc od jiných osob či organizací
- b) nový partner
- c) už jsem násilí nechtěla dál snášet
- d) začala jsem být ekonomicky nezávislá
- e) jiné důvody

**Otázka č. 22**

**Prožívala jste domácí násilí i s jinými životními partnery?**

- a) ano
- b) ne

**Otázka č. 23**

**Využil Váš partner odbornou pomoc pro řešení agresivního chování?**

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

**Otázka č. 24**

**Věděla jste co dělat v případě domácího násilí?**

- a) ne, nevěděla jsem co dělat
- b) ano, věděla jsem co dělat a kam se obrátit
- c) nevěděla, ale v průběhu doby jsem si sama zjistila co dělat a kam se obrátit o pomoc

**Otázka č. 25**

**Co pro Vás znamenalo domácí násilí?**

- a) trestný čin
- b) pouhé porušení práva
- c) za něco co se stává
- d) jiné
- e) nevím

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku